

OFFISERSBLADET

Tidsskrift for Befalets Fellesorganisasjon

3
2014

Litt av hvert
Kjekt å ha!
Leserbrev
Hva skjer?

Rune Wenneberg om
**«Å TA LIV
– OG LEVE MED DET»**

Øvelse Cold Response 2014
– utfordrende værforhold!

KAFO Vårkonferanse 2014
I den europeiske storbyen Roma!

Hva nå med Hærens artilleri?
Leter etter Archer-alternativ

**Kunnskap
er makt!**

Markedets mest knallherlige førstehjemslån!

Det er mye å spare om du skal skaffe deg din første bolig. Hos Gjensidige har vi skreddersydd noen fantastiske betingelser for deg som er BFO-medlem, med blant annet nominell rente på 3,40 %*

Sjekk pris og søk om lån på **03100** og **gjensidige.no/ysknallstart**

*Prisen er per 1.11.2013 og kan bli endret.
Priseksempel Førstehjemslån 2 mill. over 25 år,
eff. rente 3,50 %, totalbeløp kr 2.986.663.

Containerløsninger til forsvaret

BNS er en av Nordens ledende aktører på containere og leverer blant annet skreddersydde containerløsninger til Forsvaret. Gjennom langsiktig strategiarbeid, organisasjonsjusteringer, vellykkede investeringer, målrettede markeds-tilpasninger og sunn vekst har vi satt oss nye, visjonære mål. Sammenfattet i dette: «BNS skal anerkjennes som den ledende containerleverandøren i Skandinavia innen 2016.»

bns.no | salg@bns.no | 22 90 92 50

Stadig viktigere aktør som meningsbærer og provokatør

De siste årene har Offisersbladet foruten å fornye seg på layout og format på magasinet, evnet å markere seg med artikler og innlegg som har skapt en viss temperatur hos leserne og i Forsvarets ledelse. Tilbakemeldinger har det ikke manglet på, de blir stadig flere. Men det oppleves da også som svært positivt! For det er ikke bare sinte tilbakemeldinger jeg mottar. Mange setter pris på at Offisersbladet på mange måter har blitt en arena for meningsutvekslinger og sunn debatt med stor takhøyde.

Selv om noen av BFOs medlemmer/lesere kan føle seg litt «tråknet på tærne» i artikler, leserinnlegg, eller i min redaktørspalte, så møter jeg forståelse og anerkjennelse for at Offisersbladet ikke er et trist «menighetsblad», der det kun meldes om finvær og lykkelige tilstander. Jeg gjentar gjerne at redaktørplakaten står sentralt i det redaksjonelle arbeidet. Det innebærer at redaktøren har redaksjonell frihet, innenfor visse gitte rammer.

Det er svært tilfredsstillende å kunne representere den frie fagpresse i Forsvaret, men det kan enkelte ganger oppleves som noe ubehagelig å provosere, eller tørre å presentere sin ærlige og oppriktige mening. Offisersbladet er for eksempel meldt inn til Pressens Faglige Utvalg av et konkurrerende forbund, fordi jeg i min lederspalte i desemberutgaven, sa hva jeg personlig mente om dette forbundets måte å informere (les: feilinformere) og rekruttere på. Jeg ser frem til PFU's avgjørelse i april. Full redegjørelse om saken vil bli presentert i Offisersbladets juni-utgave (nr 4/2014).

Så til innholdet. Det er tre artikler som har fått ekstra god plass i denne utgave. Den tankevekkende kronikken til Rune Wenneberg, «Å ta liv – og leve med det», som jeg håper alle leser og reflekterer over. Så har BFOs kadetter i KAFO, gjennomført årets vårkonferanse. Les om hva fremtidens ledere opplevde av både faglig og sosial karakter i Roma. Årets store vinterøvelse Cold Response, som jeg var så heldig å få oppleve første del av, har naturligvis fått anledning til å bredde seg ut litt. En stor og svært vellykket øvelse, under krevende vinterforhold. Brigade Nord fikk for første gang på lenge øvet seg mot en «fiendtlig» brigade, som blant annet besto av en svensk mekanisert bataljon, med Leopard stridsvogner og stormpanservogner, som stridsmessig ble en god utfordring for Brigade Nord.

Som leser har du sikkert også fått med deg, at Offisersbladet de siste utgavene har gjort et forsøk på å ha oppdaterte artikler om situasjonen i Europa, blant annet i Ukraina. En alvorlig situasjon såpass nære oss, samt USAs signaler om at Europa må ta større del av ansvaret selv for egen sikkerhet i fremtiden, har betydning også for lille Norge med sitt lille, spesialiserte og høyteknologiske forsvar.

Når du mottar denne utgaven er påsken over, våren på plass, og en historisk 17. mai feiring står for døren. Det kommer enda en utgave til før sommerferien, men jeg drister meg likevel til å ønske dere alle en riktig god sommer!

Einar Holst Clausen
Redaktør Offisersbladet

3

mai
2014

OFFISERSBLADET ORGAN FOR BEFALETS FELLESGRUPPESAMMENHANG

BFO:
Postboks 501 Sentrum, 0105 Oslo
Telefon 23 10 02 20
E-post: post@bfo.no
Internett: www.bfo.no

OFFISERSBLADETS TILSYNSKOMITÉ:
Ris og ros, og eventuelle tips om utgavene kan sendes til tilsynskomiteen@bfo.no

ANSVARLIG UTGIVER:
Eivind Røvde Solberg

REDAKTØR:
Einar Holst Clausen

REDAKSJON OG ABONNEMENTSAVDELING:

Se adresse for BFO
E-post: Offisersbladet@bfo.no
Tlf. abonnementsavdeling: 23 10 02 43
E-post: mona.eriksen@bfo.no

Tilsluttet Yrkesorganisasjonenes
Sentralforbund-Stat

ANNONSEANSVARLIG:
2PUNKT AS V/KARIN SMEDSRUD
Mobil: 98 20 54 16 karin@2punkt.no

Signerte artikler representerer ikke nødvendigvis BFOs mening. Forfattere er selv ansvarlig for innholdet og de meninger som fremholdes. Usignert innhold er redaksjonelt.

GRAFISK PRODUKSJON:

Design: punkt&prikke punkt&prikke@me.com
Trykk: UnitedPress Poligrafija

BILDER: Hvis ikke annet er oppgitt, er bildene tatt av Forsvarets Mediesenter.

FORSIDE: Rune Wenneberg trøster sitt befall etter Jokkes dødsfall.
Foto: Lars Os/PRT Meymaneh

REDAKSJONEN AVSLUTTET: 10. april 2014

(Bekreftet opplag 2013: 10.350)

UTGIVELSESPLAN 2014:

NUMMER	MATR.FRIST	UTGIVELSE
4 juni	30.05	13.06
5 august	08.08	22.08
6 oktober	03.10	17.10
7 desember	21.11	05.12

Offisersbladet drives etter redaktørplakaten.

FØLG BFO PÅ:

facebook.com/bfo.no
twitter.com/bfo12
instagram.com/bfo12

Nedre Kalbakkvei 88,
1081 Oslo
tlf 53 69 78 78
kontakt@milrab.no

milrab.no
BEANS YOU THERE

Sjøkk vår
nettbutikk
bfo.milrab.no

Adidas GSG 9.7

Som jogggesko på beina!

BFO: 1399,-

-30%

-40%

Ray-Ban Aviator

En ekte klassiker!
Utviklet for amerikanske
militære piloter.

BFO: 899,-

-63%

Wanscam Dashbordkamera

Dokumenterer dine
opplevelser i trafikken.

BFO: 899,-

-43%

Milrab Deltabag 70L

Slitesterk bag med smarte
løsninger.

BFO: 399,-

-50%

Milrab Fleecejakke - svart

Ny og
forbedret
utgave av
Forsvarets
populære
fleecejakke.

BFO: 499,-

Milrab Thermal mug - svart

Genial
termoskopp
som holder på
varmen i opptil
6 timer eller
kulden i opptil
18 timer!

BFO: 129,-

Milrab Teknisk hanske

Ypperlig
passform og
fungerer meget
bra til variert
bruk der
fingerfølsomhet
er nødvendig.

BFO: 179,-

-31%

Crispi S.W.A.T Evo

Solid og god
uniformssko med
GORE TEX fra
Crispi. En god og
slitesterk sko til sitt
bruk. Perfekt for
feltforhold.

BFO: 1799,-

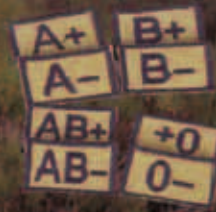
-40%

Suunto Core All Black

Suunto Core gir
deg en mengde
eksakt informasjon
som du trenger
når du utforsker
de mest urørte
delene av verden.

BFO: 1799,-

Milrab Blodtype Patch

Fest din
blodtype på
uniformen med
en enkel
borrelås. Alle
blodtyper!

BFO: 24,-

FASTE SAKER:

Redaktøren: Stadig viktigere aktør som menigsbærer og provokatør	3
Litt av hvert	11
Litt av hvert	17
BFO leder:	24
Hva skjer?	26
Leserbrev	39
KAFO&BESO	38
Kjekt å ha!	40
INTOPSKOKKEN	41
Tilbakeblikk	51
Internasjonale nyheter	58

ARTIKLER:

Utfordrende værforhold under Cold Response '14	6
KAFO vårkonferanse '14	12
Om å ta liv – og leve med det etterpå	18
Årets Felles Opptak og Seleksjon FOS/KS	22
Kloke ord om livet!	37
Kina kan droppe Nord-Korea	42
Tyskland bruker mer på forsvaret	44
Norsk firma er verdensledende på UAV-Nano teknologi	46
Forsvaret leter etter Archer-alternativ	48
Major Brian Shul – superpilot på Blackbird SR-71!	52
Georgia og Armenia ber om mer NATO-støtte	55

UTFORDRENDE VÆRFORHOLD UNDER **COLD RESPONSE'14**

Norge er det foretrukne vertsland for Europas største NATO-øvelse. I år deltok nesten 16.000 soldater fra 16 nasjoner, og det er NATOs utvilsomt største «joint combined-øvelse», ledet av et hovedkvarter (FOH). Alle forsvarsgrenene, inklusive våre spesialstyrker deltok på øvelsen.

FOTO: FORSVARETS MEDIESENTER

LEO 2 sikret fremrykningsaksene langs veiene. Foto: FMS

CV 9030 i tett snødrev og vanskelige værforhold. Foto: FMS

tridsdommerne hadde en viktig rolle under CR14. Foto: FMS

Enorme mengder materiell på vei til øvingsområdet før øvelsen. Foto: FMS

TEKST EINAR HOLST CLAUSEN
FOTO: FORSVARETS MEDIESENTER

Cold Response gjennomføres annen hvert år, og ble første gang gjennomført i 2006. Målet er å øve på høyintensive operasjoner under krevende vinterforhold. Årets storøvelse ble den største norsk-ledede NATO-øvelsen som noensinne er gjennomført. En fullt oppsatt Brigade Nord, fikk for første gang bryne seg på en fullt oppsatt «fiendtlig» mekanisert brigade. Selve feltøvelsen ble gjennomført i Troms i perioden 7-21. mars, men transport av materiell og personell, fra så vel inn- og utenlandske styrker, startet i god tid før det.

Mannskaper og materiell som øver i Troms på denne årstiden, har tidligere år fått testet evnen til å operere under sterk kulde og med store mengder snø. I år ble det veldig annerledes. Med overraskende lite snø til Troms å være, temperaturer rundt null grader, og med snø, sludd og regn om hverandre, i tillegg tidvis sterk vind, ble det

en tøff opplevelse for de fleste. Stor snøskredfare i øvingsområdet, førte også til at det av sikkerhetsmessige årsaker, ble lagt begrensninger på å operere/bevege seg i skredfarlig terreng.

Under årets Cold Response, deltok Forsvaret med 7000 egne mannskaper (i hovedsak Brigade Nord). De største utenlandske bidragene var Sverige med sine 1800 mannskaper, Storbritannia ca. 1500, Nederland 1800 og Canada med 1800. Totalt deltok 86 fly og helikoptre, samt sjøstyrker på til sammen 19 overflatefartøy, seks landgangsfartøy og to ubåter.

HV-16 MED STOR STYRKE UNDER ØVELSEN

Offisersbladet var rundt i øvingsteigen i første del av øvelsen, for å danne seg et bilde av Cold Response. På vei Nordover langs «fiendtlig» fremrykningsakse, langs E-6 mot Setermoen, møtte jeg oberst Rune Solberg, sjef HV-16. Solberg hadde under øvelsen en styrke på totalt 850 mannskaper, som fikk øvd på flere av sine primær-

oppdrag, som blant annet er å sikre fremrykningsvei for Brigaden, rekognosere fremrykningsakser og observere fiendtlige styrker. Å få trent på dette under en slik realistisk øvelse, er veldig bra for oss, sa en meget fornøyd Rune Solberg. HV-16 sjefen er også stolt av det løftet Heimevernet har fått de siste årene, spesielt på materiellsiden. Topp moderne sambandsmidler er noe av det nye HV har fått, men Solberg måtte innrømme at det tar tid i lære opp mannskapene på dette avanserte materiellet.

Heimevernet utgjør en stor del av landkapasiteten i Forsvaret i dag, og i en stridsituasjon er logistikk/etterforsyning svært viktig. Rune Solberg kunne fortelle at hans HV-distrikt i samarbeid med FLO, nå prøver ut et nytt containerbasert etterforsyningskonsept. Når alarmen går, møter HV-soldatene sammen med leverandørene av proviant og annet nødvendig materiell. Containerne fylles opp, og transporteres ut i felt på lastevogner, der avdelingene etter hvert er lokalisert, og følger deretter avdel-

Det gode gamle feltkjøkkenet testet ut på nytt.

Brigadesjef Odin Johannessen, FSJ Bruun-Hanssen og Sjef FOH Haga Lunde under demo i skytefeltet. Foto: Offisersbladet

Sveens CV90 fra mekanisert bataljon gjør klar til fremrykning. Foto: Offisersbladet

ingens fremrykning. Et meget mobilt logistikk-konsept, som så langt viser seg å være tidsbesparende og effektivt, sa oberst Solberg.

339 SKVADRON I FELT

Bak vollene på Råvatn skytebane i Målselv, fant Offisersbladet feltbasen til 339 skvadron, med sine Bell 412 helikoptre. Skvadronssjef oberstløytnant Jørn Stangnes, inviterte meg inn på morgen-briefen, der alle er til stede og mottar de siste oppdateringer på blant annet stridssituasjonen, værmeldinger, etterretningsrapporter og oppdrag, for å nevne noen. Tankevekkende var det også å høre sikkerhets-briefens innskjerping på bruk av Mobil/Facebook under øvelsen! Personell ved alle avdelinger under øvelsen, tar nemlig bilder av seg selv og materiell, og glemmer å skru av geo-posisjoneringen på Facebook. Da blir Facebook faktisk en etterretningskilde. «Fiendtlig» styrke kan ved hjelp av bildene, «pinpointe» hvor de forskjellige avdelinger befinner seg

Cold Response øvingsområde.

Oberst Rune Solberg, sjef HV-16. Foto: Offisersbladet

til enhver tid! Det er faktisk et tankekors at Facebook også i fredstid kan være en betydelig kilde for informasjonsinnhenting for fremmede makter, om tekst og bilder ukritisk legges ut.

Etter den grundige briefen, fikk jeg oppleve noe sjeldent. Skvadronssjefen gjennomførte det han kalte 10 minutter «Mindfulness» (oppmerksomt nærvær), som rett og slett er 10 minutter med total stillhet, sittende rolig og behagelig på stolen. En form for meditasjon som virker beroligende, senker stressnivået og reduserer eventuell angst. En positiv opplevelse for en stresset redaktør i felt.

En rask tur rundt på felt-basen ble det også tid til. Vakthold og sikring var på plass, materiellcontainere som også fungerte som splintsikring inn mot lokalene som var tatt i bruk, teltforlegning godt gjemt i skogen, og helikoptrene enda lengre inne på området, bak jordvollene. Skvadronssjefen kunne fortelle at to av hans Bell 412 i felt, også er på militær beredskap. De

kan også tilkalles for eventuell støtte til Politiet. Og ett helikopter var igjen på Bardufoss, på skarp medisinsk beredskap. For 339 skvadron står transportoppdragene i kø under øvelse Cold Response, men utfordringene i forhold til sikkerhetsmarginene, var i følge Stangnes værforhold som snøstorm, lavt skydekke/dårlig sikt, og temperaturer som fører til ising på rotorene. Teknisk personell ved skvadronen fikk også prøvd seg på vedlikehold under meget utfordrende værforhold. Det er under slike øvelser vi får nyttige erfaringer, som vi tar med oss videre, sa skvadronssjefen.

FELTKJØKKENET ERTILBAKE!

Å få et gjensyn med det gode feltkjøkkenet igjen, er hyggelig! For kokkene er igjen på plass i felten, som et prøveprosjekt. Under Cold Response, fikk store deler av Stridstren-bataljonen, samt soldater fra Panserbataljonen og Telemark bataljon, muligheten til å spise kokkelagd kortreist mat i egne spisetelt. Det ble servert fire måltider hver

H M Kong Harald møtte fornøyde soldater og fikk orientering av Brigadesjef Odin Johannessen.

dag, til over 450 soldater. I følge personellet selv, så var de svært fornøyd med maten som kokkene lagde på feltkjøkkenet. Kort fortalt, «Uten mat og drikke, duger helten ikke» - mat er velferd.

INGEN STØRRE ULYKKER UNDER ÅRETS ØVELSE

Så vidt Offisersbladet erfarer, ble det ikke innrapportert større skader på personell eller materiell under årets øvelse, bortsett fra at flere kjøretøy havnet i grøfta på de isete veiene. Slik har det dessverre ikke alltid vært. Vi husker med sorg de to soldatene som druknet i 2006, da stridsvognen de satt i, gikk gjennom isen, samt Kebnekaiseulykken i 2012, der fem norske offiserer mistet livet når en Hercules fløy rett inn i fjelltoppen.

NOEN FORSYNINGSTALL UNDER ØVELSEN

Drivstofforbruk - 1,5 millioner liter, 1.500 utleide Jerrykanner, 1.000 utleide 20 liters vannkanner, 5.000 utleverte antibac-flasker, 8.000 utleverte kartblad, 60.000 utleverte feltrasjoner, 170 beltevogner på utlån, 90 feltvogner på utlån, 70 snøscootere på utlån, 1.000 sett hvit kamo ble lånt ut, og 2.000 stillongser/ulltrøyer ble solgt. Mye av dette fordi flere utenlandske styrker ikke har slikt materiell, eller at kostnadene ved å få det transportert til Norge ble for store, i følge orlogskaptein Knut Hope/FLO.

KOMMENTAR

GENERALINSPEKTØR FOR HÆRENS KOMMENTAR TIL COLD RESPONSE 2014:

Så er CR 14 over for denne gang. Åtte dager med intensiv trening under til dels ekstreme værforhold er avsluttet. 16.000 soldater fra 15 nasjoner er trygt hjemme i sine respektive garnisoner etter en meget vellykket vinterøvelse. For Hæren, kanskje den beste på mange år.

Jeg vil spesielt fremheve at Brigade Nord denne gang fikk operere som en komplett brigade med alle sine manøveravdelinger og samvirkeledd. Dette gav verdifull systemtrening for et system som de siste 12 år har hatt fokus på operasjonen i Afghanistan. Selv om Hæren aldri har hatt bedre enkelt soldater, lag og tropper enn i dag, er det ikke til å legge skjul på at bataljons- og brigadeoperasjoner har blitt skadelidende de siste årene.

At vi nå evner å kraftsamle om realistiske og helhetlige øvelser i Norge er en ønsket utvikling. Å øve realistisk under krevende forhold er nødvendig for å utvikle oss. At årets øvelse ble gjennomført uten alvorlige hendelser eller skader er jeg også svært godt fornøyd med. Dette viser at det er utøvd godt lederskap og gode risikovurderinger underveis i alle avdelinger.

Av andre positive forhold vil jeg trekke frem nasjonal evne til taktisk samvirke mellom forsvarsgrenene og evnen til å operere med andre nasjoners avdelinger integrert i vår egen struktur. Begge deler helt sentralt for et effektivt forsvar av Norge i fremtiden. Avslutningsvis vil jeg takke alle involverte for en meget vel tilrettelagt og gjennomført øvelse.

Rune Jakobsen
Generalmajor

Publikumssuksessen kongeblood gjentas på akershus festning i august 2014!

KONGEBLOOD av Terje Nordby blir igjen å se på Akershus festning i sommer. Publikumssuksessen som ble uroppført i 2012 er spunnet over en av norgeshistoriens mest dramatiske hendelser. 18. august 1502 ble ridder Knut Alvsson, Norges største godseier og tidligere høvedsmann på Akershus, myrdet i bakhold under fritt leide om bord i et skip utenfor Akershus. I rettssaken som fulgte gikk morderne fri og Alvsson ble post mortem dømt for landssvik. Dette stanset det eneste norske opprøret mot danskeunionen under hele firehundreårsnatten! Hovedrollen som Knut Alvsson spilles i år av Gard Skagestad. Mette, hans kone, spilles av Anna Bache- Wiig. I tillegg medvirker et stjernelag av norske skuespillere, et middelalder rockeband fra Sverige, fire hester og 50 statister. Regi er av Lasse Kolsrud og musikken er skrevet av Henning Sommerro.

- Jeg ble umiddelbart fascinert av denne aristokraten og opprøreren som Ibsen kaller "Norges siste ridder". Han sto for den eneste virkelig farlige motstanden mot unionen i hele dansketiden, mente seg å være siste gjenlevende av norsk kongeslekt og ble regelrett myrdet av sine fiender. At stykket har fått tittelen Kongeblood, er svært dekkende, da det skildrer både Knuts vendepunkt i det han bestemmer seg for å handle, og det som skjer i stykkets siste scene, forteller Terje Nordby. Kongeblood er et storslått spill på samme nivå som andre spill i Norge sommerstid. Storslåtte kulisser, spennende historie og tilskuere som sitter tett på handlingen, vil gi en helt unik teateropplevelse på sensommeren i Oslo, sier Nordby.

KARPEDAMMEN SCENE, 8., 9., 14., 16. OG 17.AUGUST.

Før mer informasjon: www.sakk.no

Alarmøvelse i HV-05 «Birkebeinerdistriktet»!

Distriktssjefen oberstløytnant Per-Ivar Norman er sjef for 3100 mann igjennom 17 områdesjefer og en innsatsstyrkesjef (Greve). Ansvarsområdet til HV-05 omfatter fylkene Hedmark og Oppland. Fra Kvikne i nord, ned mot Magnor i sør, og fra Sjøk i vest, til Trysil i Øst. Onsdag 26. mars ble en av hans tropper i området Elverum, på ordre fra HV-staben, testet med en uvarslet alarmøvelse på ettermiddagen. Offisersbladet var til stede for å se hvor raskt den utvalgte troppen kunne være på plass i møte-området på en skytebane i Løtenområdet.

Først av alt kalte Norman inn sin stab, og arbeidsoppgaver/ordre ble gitt. Avdelingens ESO (Enhetens styrkeoppsettingsplan) ble gjennomgått. Den omfattende varslingsplanen ble iverksatt. Før varsel skal gis til FOH, GIHV, Politiet, Fylkesmenn/beredskapskontakten, samt sms til alle i troppen med ordre om å møte ASAP! Det er alltid spennende å se om varslingsplanen virker. Er alle mobilnummer ajourført og når man alle? Hvor mange møter? Hvor raskt møter de? Offisersbladet ble imponert når sjef HV-05 viste frem det de kaller et avdelingsrulleblad. Der står blant annet avdelingsbetegnelse, antall personell, befalet med navn og mobilnummer og treningsstatus på avdelingen.

Jeg fulgte utviklingen i ettermiddagstimene, og alt gikk rolig for seg, og under god kontroll. Planer ble fulgt, og rutinene fungerte. De første soldatene var på plass i oppsamlingsområdet allerede etter 15 minutter! Test av gassmasker ved hjelp av CS-gass tabletter fyrt opp i telt, ble gjennomført fortløpende. Utlevering av tennstempel og innskyting av personlig våpen ble raskt foretatt, samtidig som innkallingslister fortløpende ble ajourført etter hvert som mannskapene ankom området. Av de i alt 70 varslede klokken 15:00, var godt over 40 ankommet, ferdig innskutt og med testet gassmaske, når Offisersbladet forlot området ved 19:30 tiden. At ikke alle har anledning til å møte, er i følge oberstløytnant Norman noe av Heimevernets egenart. Noen er syke, noen er på ferie og noen er kanskje mer enn fire timers transport-etappe unna, for da slipper de å møte. Øvelsen ble avslått 22:00.

Oberstløytnant Olsen fra HV-staben var én av de utsendte som kontrollerte HV-05 under alarmøvelsen. Han var meget fornøyd med hva han så.

Områdesjef og sjef HV 05 var begge fornøyd med antall fremmøtte og hvor raskt de var på plass.

Sjef HV 05 har hasteinnkalt sin stab etter at alarmen gikk.

Våpen skal innskytes og pipa må trekkes gjennom før skyting.

Fortsatt positiv utvikling for Nammo

Før det høyteknologiske forsvarsindustri-selskapet Nammo ble 2013 et nytt godt år. Omsetningen ble på 3703 MNOK, en økning på 12 % og driftsresultatet endte på 489 MNOK, noe som gir en ROS (return on sale) på 13%.

Selskapet fortsatte å utvide sin allerede brede produktportefølje, noe også de tre oppkjøpene i Spania, USA og Finland bidro med. Nammo er i dag tre ganger større enn ved århundreskiftet og selskapet er lokalisert i ni land over tre kontinenter.

GODE RESULTATER PÅ TROSS AV ET KREVENDE MARKED

Nammo opererer i et marked hvor stadig flere land kutter forsvarsutgiftene og hvor således tilgjengelige budsjetter for forsvarsmateriell hele tiden strammes inn. Nammo fortsetter derfor sin målrettede produktutvikling både med tanke på ytelse og kostnad. Blant annet har selskapets satsing på rakettmotorer vist seg å bli svært vellykket. Veksten i salget skjer først og fremst i de internasjonale markedene.

SPENNENDE FREMTID

Som nevnt har Nammo i løpet av det siste året kjøpt opp virksomheter i Spania og USA som vil bidra til ytterligere vekst og utvikling. Selskapet gjorde i tillegg et oppkjøp av den finske kruttprodusenten Vihtavuori ved årsskiftet.

Nammo

KAFO '14

VÅRKONFERANSE

KONFERANSEINNHOLD:

- Den norske ambassaden, foredrag og konferansetid
- Salgs- og forhandlingskurs av Jone Johannessen, Solid utvikling
- NATO Defense College;
  - Innføring i NATO Defense College av Flaggkommandør Harald Håkonsen
  - “The European union’s common security and defence policy” forelesning av professor Julian Lindley-French
- Fysisk yteevne, foredrag og fellesøkt med Henning Valen
- Konferansetid, KAFO

KAFO utenfor Colosseum.

Av HELENE BERNT HÅKONSEN OG SANDRA HØINES

KAFOs årlige vårkonferanse gikk av stabelen 19. til 23.mars. Tradisjons tro benyttet landsstyret anledningen til å besøke en Europeisk storby, hvor man i tillegg til konferanseinnholdet også får sett en ny kultur, by og ikke minst lære om landets forhold til Norge og det norske forsvar. Hensikten med vårkonferansen er å utvide det sittende landsstyret med flere kadettmedlemmer som kan bidra med nødvendige innspill og synspunkter i saker som opptar krigsskolene, og for å skape en arena hvor man kan skape engasjement og diskutere disse sakene. Derfor var det 19 heldige kadetter som fikk ta turen til Roma hvor årets vårkonferanse fant sted. Høydepunkter på turen var blant annet foredragene ved den norske ambassaden og NATO

Defense College. Konferansen hadde fokus på rekruttering, samt ulikheter mellom krigsskolene og problemstillinger rundt disse områdene. Med et ambisiøst program og mye engasjement er dette en opplevelse som trolig har gitt stort faglig utbytte for kadettene.

Konferansen ble innledet av et besøk på den norske ambassaden. Her ble vi tatt imot av ambassadesekretær Mathias Rongved, som holdt et innsiktsfullt foredrag om Norges forhold til Italia, og hvilke problemstillinger Italia står ovenfor både på det politiske, humanitære og det økonomiske plan. Her var det også rom for innspill og spørsmål fra kadettene, som igjen skapte forutsetninger for større innsikt og kulturforståelse.

Konferansetiden etter lunsj pangstartet med et salgs- og forhandlingskurs holdt av

Jone Johannessen fra Solid Utvikling. Kurset tok for seg faktorer som salg av budskap, motivasjon, entusiasme og hvordan vinne frem og overbevise andre. For utenom et svært interessant faginnhold ble kadettene samtidig utfordret på presentasjonsteknikker og rollespill. Dette ble grunnlaget for videre konferansearbeid rundt produktiviteten i tillitsvalgтарbeidet for de ulike krigsskolene. Det har de siste årene vært mye fokus på hvor like BFO og NOF er, men dette er noe KAFO ønsker å endre ved å vektlegge det som skiller organisasjonene.

En del av det faglige innholdet på konferansen ble avholdt på NATO Defense College hvor kadettene først fikk innsikt i skolen og dens virke av Flaggkommandør Harald Håkonsen og Generalløytnant Arne Bård Dalhaug, for så å få ta del i en vanlig

Foredrag i The NATO Defense College.

Generalmajor Bård Dalhaug, sjef NATO Defence College var glad for å kunne møte kadettene.

Flaggkommandør Harald Håkonsen ga en rask innføring om NATO Defence College.

KAFOs landsstyre møtes.

Det blir selvfølgelig også tid til sosialt samvær på kveldene. Her under en middag i Trastevere.

dag ved skolen. NATO Defense College er en militær høyskole hvor både sivile og militære undervises over et halvt års periode for å forbedre NATOs samhold og beredskap, og samtidig er med på å forme verdens fremtidige beslutningstakere. Flaggkommandør Håkonsen la vekt på viktigheten av å knytte kontakter og lære av hverandre, noe det er mye fokus på utdanningsløpet. Under oppholdet fikk kadettene anledning til å delta på dagens undervisning som ble holdt av den anerkjente professoren Julian Lindley-French om felles sikkerhets- og forsvarspolitik i EU. Han hadde fokus på EUs rolle i verdenssamfunnet og deres ansvar for å opprettholde fred og sikkerhet i samarbeid med FN og NATO. Oppholdet på NDC har gitt mye ny kunnskap og nye perspektiver for kadettene, og er en

mulighet KAFO har satt stor pris på.

Videre ble problemstillinger rundt ulikheter ved de forskjellige krigsskolene belyst. Her ble det tatt opp saker som boforhold, vaktordning, lønn og hovedtariffavtalen, og fysiske arbeids- eksamenskrav. Tross like seleksjonskrav opplever kadettene at krigsskolene har prinsipielle ulikheter ved utdannelse og fasilitering ved skolene. Dette er saker som er viktige for KAFO og det ble derfor satt av store deler av konferansetiden til å jobbe videre med disse sakene.

Lokalstyrelederne for de ulike Krigsskolene, samt leder for sivile kadetter, presenterte saker de arbeider med og ulike tiltak som er gjort med tanke på rekruttering. Det ble også orientert om og diskutert rundt befalsordningen og hvordan KAFO er engasjert i denne.

Roma har ikke bare bydd på faginnhold for kadettene, men også kulturarv, historie og mye god mat. Samtidig har BFO et økende fokus på fysisk yteevne, noe som ble opprettholdt av medreisende lokalleder og idrettssoffiser fra Haakonvern orlogsstasjon, gjennom et aktuelt foredrag og en hard start på dagen. Konferansen har med andre ord ikke bare vært lærerik og produktiv, men har også vært en fantastisk opplevelse og en god arena for å knytte kontakter og bygge nettverk på tvers av forsvarsgrenene.

KAFO ønsker derfor å takke BFO for denne gyldne muligheten og arenaen for å få diskutert og reflektert over saker som engasjerer oss!

Nye lastevogner til Forsvaret

Maks vekt på Forsvarets nye vogntog er 122 tonn. Og da må man ha utvidet dispensasjon fra Vegdirektoratet. Bildet viser hvordan en slik 122 tonn'er kan se ut. Offisersbladet er litt i tvil om hva man tenker på, når det er store begrensninger på hvor det er mulig å kjøre. Man kan eksempelvis ikke passere over de fleste broer i Norge. – Vi er i dialog med Vegdirektoratet, og Forsvarets nåværende 100-tonnsdispensasjon vil bli utvidet opp til 120 tonn. Det regnes fremdeles på hvilke deler av vegnettet denne kan gis for, opplyser informasjonssjef Marianne Øiahals i Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO). Med en sjuakslet tilhenger, blir vogntoget 23 meter langt, har en egenvekt på cirka 50 tonn. Feltvogna har fire akslinger. Nyttelasten er på 72 tonn. Den 8-sylindrede motoren har 620 hk/ og 200 Nm.

Kilde: Forsvaret

HX MAN 8x8

Her er det pansrede tungtransportkjøretøyet som nå skal leveres til det norske Forsvaret. Den kan frakte alt opp til stridsvogner. Forsvaret mottar ni varianter av denne lastevognen. Produsenten er Rheinmetall MAN Military Vehicles (RMMV). Leveransene på totalt starter i 2016 og skal være sluttført i 2025. Det var sjef FLO Landkapasiteter brigader Bjarne Nermo, som skrev under kontrakten på vegne av Forsvaret. Foto: RMMV

Teknologidager på Rena

Den 26-27. mars inviterte Hærens Våpenskole forsvarsleverandører av moderne teknologisk materiell, til to dager med gjensidig informasjonsutveksling og debatt/foredrag. I tillegg til et materielldisplay der alle kunne få informasjon om og se, ta og føle på materialet, var det på dag to lagt opp til foredrag og debatt om forsvars- og materiellutvikling.

Hærens Våpenskole benyttet anledningen på åpningsdagen til å fortelle litt om Østerdal Garnison, Våpenskolen og om Hæren i dag. Om Hærens ble det sagt at vi har en av verdens mest moderne Hærstyrke, med høyteknologisk materiell, noe vi må ha i og med at Hæren er så liten. Det er dyrt å drive Hæren, mye på grunn av stadig høyere personellkostnader, men selvfølgelig også fordi dagens moderne materiell er svært kostbart.

Det ble orientert om kutt i antall ansatte ved Våpenskolen, og også her ble det bekreftet at Forsvaret ikke har økonomi til forsvarlig skyteutdanning (les: ammunisjon). Årets øvelse Cold Response ble spøkefullt omdøpt til Silent Response, da det ikke var økonomi til å dele ut større mengder løsmunisjon. Ammunisjonskatastrofen i Forsvaret, eller retttere sagt mangelen på ammunisjon, vil bli tatt opp i senere artikkel i Offisersbladet. Her er noe av materialet som ble stilt ut på Rena:

Tekst & Foto: Einar Holst Clausen

Tohjuls fjernstyrt spionrobot med høy fremkommelighet.

Hodebelysning fra Petzl med rødt grønt og hv.

Granatkaster fra Rheinmetall med alt tenkelig eksrautstyr.

Patriavogn med fjernstyrt tårn.

Våpen med uten kikkertsikte aimpoint lyddemper og lysforsterkningsutstyr er alltid interessant.

Går mot billettsalgsrekord for Norsk Militær Tattoo

Billettsalget til årets Norsk Militær Tattoo går bedre enn noen sinne og Oslo Spektrum begynner å fylles opp til de fire forestillingene 9. til 11. mai. Blant dem som skal opptre er drilltroppen

New Guard America, tambourkorpset til den danske dronningens Livgarde og selvsagt, den store publikumsfavoritten, musikk- og drilltroppen til Hans Majestet Kongens Garde. Årets hovedsolister er Ingebjørg Bratland og Tor Endresen.

Norsk Militær Tattoo arrangeres i 2014 for ellevte gang i kjent stil med et show fylt av militærmusikk, drill og artister i verdensklasse. Og interessen blant publikum lar ikke vente på seg.

– Norsk Militær Tattoo er mer populært enn noen sinne, og vi går mot en salgsrekord, sier sjef for Norsk Militær Tattoo Oberst Christer O. Johannesen. Vi er selvsagt svært glad for at folk vil ha arrangementet vi lager, ikke minst jeg, med tanke på at dette blir mitt siste år som sjef for Norsk Militær Tattoo, avslutter han.

Når årets arrangement er ferdig søndag 11. mai, så er også en epoke over. Johannesen, som i sin tid var med på å starte Norsk Militær Tattoo og som selv hvert år er med på å booke alle deltakerne, trekker seg nå tilbake.

Forsvars- og sikkerhetsindustriens Forening (FSi) møttes på Soria Moria

Alt som kunne krype og gå av forsvarsleverandører var trommet sammen til et todagers symposium på Soria Moria Hotell og Konferansesenter 8-9. april. Offisersbladet var til stede begge dager, sammen med et mylder av menn i mørke dress. Forsvarsminister Ine Eriksen Søreide holdt åpningsforedraget, der hun fokuserte mye på kunnskapssamfunnet, og koblet dette sammen med forsvarsindustriens forskning og teknologisk utvikling. Hun kom også blant annet inn på Norge og Europas forhold til NATO, de reduserte forsvarsbudsjetter i mange land, situasjonen i vårt eget forsvar, Europas sikkerhetspolitikk, samt Nordisk forsvarssamarbeid. Spennende var det også å legge merke til at Statsråden ga uttrykk for at vi må redusere anskaffelsestiden og kostnadene rundt slike prosjekter, og kanskje kjøpe mer «hyllevare» for å oppnå dette. Forsvarssjef admiral Bruun-Hanssen møtte også forsvarsindustrien i en stapp full sal. Han ga en oppriktig og fyldestgjørende status på det norske forsvar. Her må det nesten bli i stikkords form pga plasshensyn. FSJens ønskeliste: Nytt kystvakt fartøy, nye ubåter, nye overvåkingsfly, nye helikoptre til taktisk lufttransport, forsterket luftvern til taktisk punktforvar og områdeforsvar. Han ønsket bedre samarbeid med andre land, på anskaffelser og drift/vedlikehold, reduserte drifts- og anskaffelseskostnader, reduserte personellressurser for å drifte materialet. Videre sa Bruun-Hanssen at Forsvaret må øke sin mobilitet og øke observasjon og overvåking. Han bekreftet også at det foregår vurderinger på om autonome systemer (les: UAV etc), kan overta en del oppgaver i fremtiden, f.eks maritim overvåking.

Einar Holst Clausen

OM Å TA LIV

– OG LEVE MED DET ETTERPÅ

Rune Wenneberg i tjeneste
i PRT 14 Meymaneh.

Å ta liv som soldat svekker ikke respekten for menneskeverd, tvert imot. Det har gitt meg økt respekt for liv og en økt vilje til å forsvare liv.

Av RUNE WENNEBERG

AFGHANISTAN, VÅREN 2008: Jeg ligger stuptrøtt på feltsengen min og stirrer tomt ut på en krystallklar stjernehimmel. Etter å ha vært våken i over to døgn med kontinuerlige operasjoner er jeg fysisk og mentalt utslitt. Mens søvnen er i ferd med å feste grepet om meg, er tanken på hva som er galt med meg, det eneste som holder meg våken. Hvordan kan jeg sove etter å ha tatt livet av seks mennesker for bare noen få timer siden?

Jeg har ikke skutt noen, men jeg har beordret et amerikansk jagerfly til å slippe en bombe på en gruppe opprørere som la ut et

bakhold på oss. Min beslutning har resultert i at seks mennesker med tanker, følelser og håp for fremtiden er døde. De var noens sønner, og de hadde foreldre og barn som elsket dem. Nå er de borte. I en landsby et par kilometer unna sitter det mødre og barn som gråter og forbanner oss. Deres følelser er de samme som en norsk mor føler når hennes barn har mistet livet. Deres sorg og fortvilelse er på grunn av meg og mine beslutninger. Samtidig er det å sove det eneste jeg er opptatt av. Denne situasjonen er ett av mange eksempler i løpet av de neste årene der jeg, alene eller med gode venner, må reflektere over det å måtte ta liv.

Två år senere løper jeg tungpustet og full av adrenalin forbi en død opprørssoldat og bort til en hardt skadet opprører som er skutt to ganger i brystet. Våpenet hans ligger ved siden av ham, men han er ikke i stand til å nå det. Jeg er i en ekstremt skjerpet tilstand. Våpenet mitt peker dit jeg ser, pulsen er høy, sansene er skjerpet, og verden ser ut til å gå sakte rundt meg. Jeg er i en slags supermann-tilstand, og jeg er klar til å drepe. Klar til å drepe enhver trussel mot meg selv, mine soldater eller uskyldige sivile. Samtidig opprettholder jeg en meget bevisst sperre på at jeg ikke skal skyte noen som ikke er en trussel. Ingen blir skutt av meg denne dagen.

«Det drapet som skjedde under rammer som soldaten fint kan leve med, oppleves plutselig stigmatiserende når det blir tatt ut av kontekst overfor noen som ikke forstår»

Forsvarssjef General Harald Sunde utdeler
Innsatsmedaljen med rosett til
oberstløytnant Rune Wenneberg.

Øynene til den skadede opprøreren er tydelige for meg. Dette er en ung mann som vet han skal dø. Han er ikke i stand til å slåss videre, men han er verken sint eller panisk. Jeg leser en mann som med forakt i blikket aksepterer sin skjebne og venter på at jeg skal skjære over strupen hans eller skyte ham. Det er han blitt fortalt at vi vantrø gjør hvis vi får muligheten. I meg ser han sin drapsmann. Jeg ser et menneske i ytterste nød, som ikke er en trussel mot noen. Et menneske vi selvsagt skal hjelpe. Etter hvert som våre sanitetssoldater får startet behandling og stabilisering av soldaten, endrer blikket hans seg. Fra forakktfull og beslutsom fremstår han nå som usikker og tvilende. Han forstår ikke hva som skjer. Dette stemmer ikke med det han tror på. En halv time senere er han om bord i et norsk helikopter

og kun få minutter unna gode kirurger og det beste vestlig medisin kan by på. Han overlever. Jeg står igjen og reflekterer over det ansvaret og den makten jeg som soldat har over liv og død. I motsetning til i 2008 er jeg nå sikker på at jeg representerer noe som er riktig, og at det ikke er noe galt med meg.

Å TA ET LIV

Når man starter sin militære karriere som rekrutt, oppleves krigen for de fleste som noe fjernt og urealistisk, men spennende. Å leke krig og å skyte på fienden er noe mange har vokst opp med, og senere øvd på under førstegangstjenesten. For de fleste blir det med leken eller øvelsene. Det å måtte ta et ekte liv er ikke noe man trenger eller ønsker å forholde seg til.

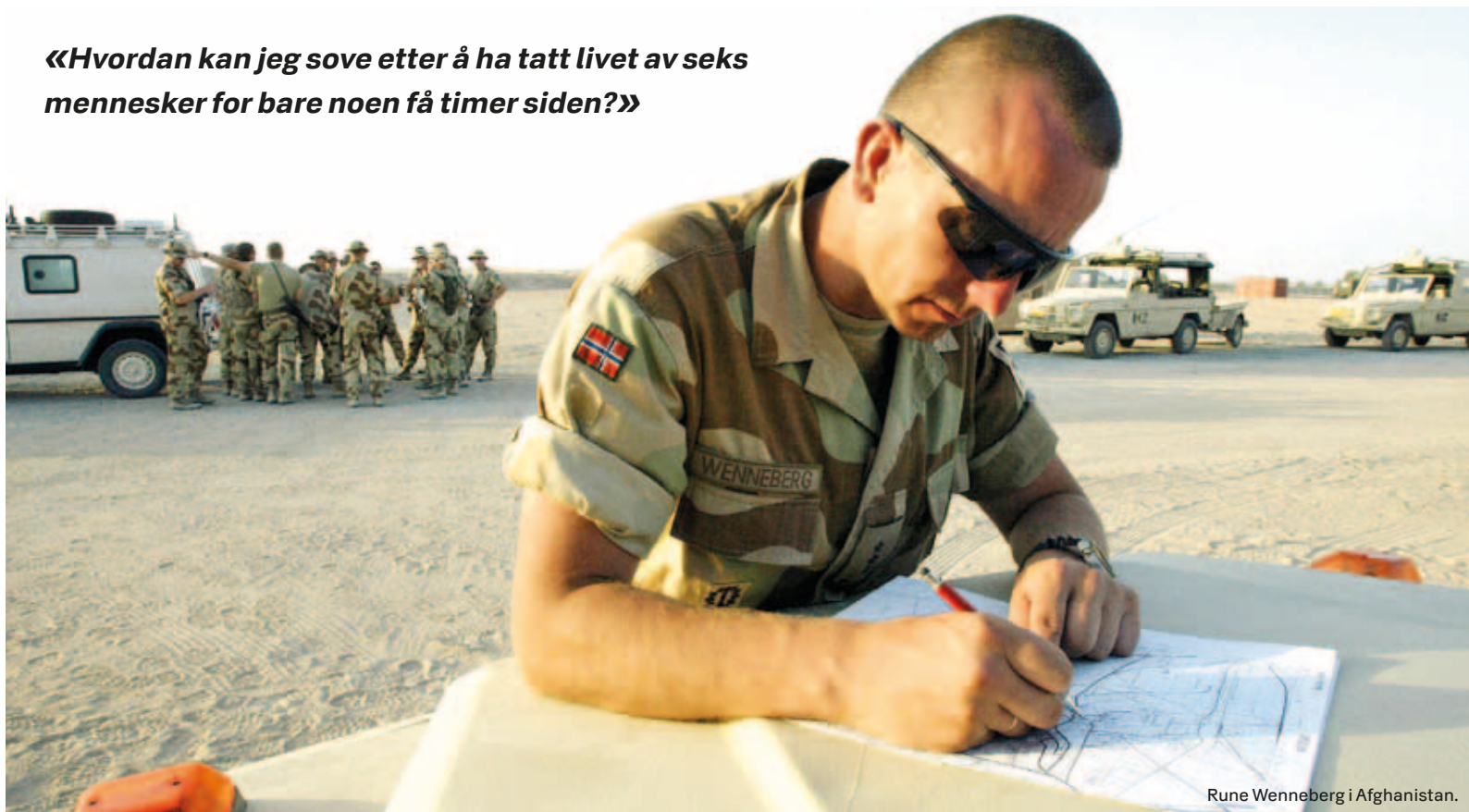
Å drepe et annet menneske for upersonlige

motiver autorisert av internasjonal lov er en merkelig moralsk handling. Så å si samtlige vil si at å drepe et annet menneske er en grusom handling, selv om det er rettferdig. Religiøse tradisjoner og lovgivning forbyr det. Sosial sameksistens og samfunnets trygghet baserer seg på at vi mennesker ikke skader hverandre. Forsvaret skal endre sine soldater fra den pasifismen som karakteriserer et sivilisert samfunn, til å ta liv uten å nøle under kontrollerte forutsetninger. En av de mest tabubelagte handlinger skal bli naturlig for en soldat.

I motsetning til tidligere tider da soldater sloss mann mot mann med sverd eller øks, foregår moderne konflikter i stor grad på lengre avstander. På den tiden var det liten tvil om hvem som tok livet av en motstander. I dag er ikke dette lenger tilfelle. Stort sett vet

«Hvordan kan jeg sove etter å ha tatt livet av seks mennesker for bare noen få timer siden?»

Rune Wenneberg i Afghanistan.

ikke soldatene hvem som har tatt livet av noen etter en kaotisk kamphandling. Kaos, støv, røyk og en motstander man ofte ikke engang ser, gjør at man kun skyter på munningsglimt og bevegelser. I dette kaoset der man selv må ta dekning for ikke å bli skutt, er det ofte umulig å vite hvem som påførte falne motstandere de dødelige skuddene. Dette gjør det å ta liv i større grad til en kollektiv hendelse med et kollektivt ansvar. Et ansvar som fortsatt tas på alvor, men som det er blitt lettere å bære.

Kun i unntakstilfeller er det ingen tvil om hvem som måtte ta liv. Virkeligheten som oppleves i kamp er svært annerledes enn det bildet vi får gjennom actionfilmer.

Selve øyeblikket der et liv må tas i kamp, oppleves av de fleste som følelsesmessig nøytralt. De fleste er i en skjerpet tilstand der man er ekstremt fokusert og mentalt forberedt på å måtte ta liv.

STEINALDERINSTINKTETS KAMP MOT EGNE VERDIER

De tre vanligste reaksjonene på en livstruende situasjon er å flykte, bli handlingslammet eller slåss. Utvelgelsen og treningen av soldater skal sikre at det å slåss er den eneste og mest naturlige reaksjonen. Samtidig skal ikke en soldat gå inn i blodtåke eller bli en automatisert drapsmaskin. Urinstinktet om å drepe alt som oppleves som en trussel, er uakseptabelt, og evnen til å besinne seg i stresssituasjoner og utvise kontrollert aggressivitet er i dag en forutsetning.

Som soldat og offiser er det mange situasjoner der man selv må ta liv eller gi

ordre om det. Samtidig tar man betydelig flere beslutninger om ikke å gjøre det. Av og til er det planlagte og overveide beslutninger som avgjør om du må ta liv. Bomben jeg beordret sluppet i 2008, er et slikt eksempel. Men i krigens iboende kaos må beslutninger ofte tas på en brøkdel av et sekund. Det er i de mest ekstreme situasjoner i livet ditt du skal ta de viktigste beslutningene. Dette krever forberedelser og bevissthet.

En kampsituasjon er kaotisk og traumatisk. Idet du må slåss for livet, har din kognitive evne forsvunnet, og du er i liten grad i stand til å reflektere, vurdere eller se konsekvensene av handlingene dine. Synsfeltet ditt snevrer seg inn, og stressnivået er høyt. I slike situasjoner er det instinktene som overtar. Det irrasjonelle urmennesket i deg utkonkurreres av hundrevis av timer med trening. Tusenvis av repetisjoner på kritiske ferdigheter slår nå inn og overtar ubevisst handlingene dine. Du går nå på en autopilot som er avhengig av at den er riktig programmert på forhånd. Treningen din avgjør om du oppfatter at skikkelsen som kommer til syne i døråpningen foran deg, er en livredd mor som flykter ut av huset, eller om det er en opprører som angriper deg.

Når det eneste man har med seg i en liv-og-død-situasjon er sine verdier og instinkter, er det innlysende at det må stilles enorme krav til utvelgelsen og treningen av våre soldater. Det er ikke først og fremst behovet for å betjene avansert teknisk materiell som krever oppegående og erfarne soldater. Det er evnen til å gjøre det som er rett i ekstreme situasjoner, når ingen ser på. Seleksjonen og treningen skal forberede soldatene på

situasjoner som er tabublagte og utenkelige i det samfunnet de er satt til å forsvare.

FJERNE MOTSTANDEN MOT Å TA LIV

For mange soldater tar det tid å forholde seg reelt til at det er forventet av en å måtte ta noens liv. I en militær avdeling er det ikke bare forventet; det er en forutsetning for å oppnå tillit blant kolleger. En militær avdeling er avhengig av å kunne stole på hverandre med livet som innsats. Bokstavelig talt. Denne tilliten avhenger dermed blant annet av den enkeltes evne og vilje til å ta liv uten å nøle når situasjonen krever det.

Ifølge forskning foretatt av blant andre amerikanske Dave Grossman har alle mennesker en naturlig barriere mot å drepe andre mennesker. Denne barrieren er bygget opp av både arv og miljø. Noen få er født eller vokser opp uten denne barrieren og havner ofte i fengsel før de er aktuelle for Forsvaret. Å bryte ned denne barrieren er dermed Forsvarets oppgave hvis rekruttene skal bli effektive og troverdige soldater. Samtidig skal de være trygge og velfungerende medlemmer av samfunnet.

Militær trening av et vernepliktsbasert forsvar har tradisjonelt vært preget av fokus på ferdigheter og fysisk yteevne, ikke på mentale forberedelser. Siden norske soldater i liten grad har vært yrkessoldater, har det mentale og holdningsmessige fokuset ikke fått plass som del av treningen. Det har ikke vært ønskelig *reelt* å forberede en nittenåring som skal på BI etter 11 måneders førstegangs-tjeneste, på å måtte delta i krig eller ta et liv. Etter årtusenskiftet har det vært en gradvis dreining mot profesjonelle soldater og der-

med mentale forberedelser på å måtte ta liv. Selv om det ikke har vært en sentralstyrt og bevisst dreining, har det likevel skjedd. Etter hvert som norske soldater i perioder, spesielt i Afghanistan, har måttet ta flere og flere liv, har bevisstheten omkring dette ansvaret våknet.

I skyggen av en politisk retorikk der Norge ikke har vært i krig, og der soldaten er en fredsbevarende ikkevoldsutøver, har det vært krevende å forberede soldatene på den reelle, militære virkeligheten. Dette har medført at bevisstgjøringen om å måtte ta liv i stor grad har foregått lokalt i de ulike avdelinger og utenfor offentlighetens lys. Mangelen på offentlig debatt og tilsyn kunne ført til at det utviklet seg uønskede og utilsiktede holdninger, som igjen øker risikoen for at norske soldater kan begå krigsforbrytelser. Derimot utviklet det seg en tilnærming som i kamp har bestått hundrevis av etiske eksamener.

Norske soldater har fortjent sitt gode rykte om å unngå overdreven maktbruk eller å ta livet av uskyldige sivile, selv i perioder der norske soldater tidvis daglig har vært i kamp. Det er mange forhold som bidrar til at norske soldater i stor grad har lyktes med å forvalte ansvaret for liv og død. En viktig faktor har vært å forstå konfliktene Norge har deltatt i, og å erkjenne at selv om det er noe universalt over krigens natur, er hver konflikt unik og krever unike tilnærminger til maktbruk. I motsetning til for eksempel Vietnamkrigen, der suksess tidvis ble målt i hvor mange fiender som ble drept, er det motsatte tilfelle i Afghanistan. En opprørsbekjempelse har til hensikt å slåss for lokalbefolkningens tillit, ikke å slåss mot opprørerne. For hver opprører som drepes, skapes fem nye, men for hver uskyldig drepte sivil skapes ti. Restriktiv voldsbruk er dermed en forutsetning for å kunne lykkes i en konflikt som Afghanistan. Samtidig er soldatene helt avhengige av å kunne forsvare seg. Balansen mellom ikke å bruke vold og effektivt å ta liv er noe norske soldater forholder seg til hver dag.

ETISKE DILEMMAER

Ingen soldater havner i situasjoner der de må ta liv fordi de ønsker det selv. Soldatene er sendt ut på vegne av nasjonen og verdenssamfunnet, basert på politiske beslutninger. Mandat og regler for maktanvendelse er gitt av FN med Stortingets velsignelse. Det innebærer at soldatene må akseptere å havne i situasjoner de ikke ønsker å havne i, og de må forvente å få støtte og anerkjennelse av det samfunnet som har satt dem i den situasjonen. Redselen for å måtte ta et liv ufrivillig og bli stilt til ansvar for noe man selv ikke kan påvirke, er til stede hos alle soldater. Dette gjelder både det juridiske ansvaret og det moralske ansvaret ved å ta liv. Selv om soldaten juridisk sett har lov til å ta liv, er det ikke sikkert at det oppleves rett.

Alle som har tatt liv, skal leve med det resten av sitt eget liv. De skal kunne se seg selv i speilet og vite at de har gjort noe riktig. Å være i kamp byr på etiske dilemmaer på rekke og rad. Beslutninger som tas og hand-

linger som utføres, påvirker liv og død, og det er ikke rom for feilvurderinger. Ethvert liv som tas skal kunne forsvares etisk og juridisk. En beslutning om for eksempel å slippe en bombe kan testes gjennom tre enkle spørsmål: Er det lov, er det lurt, og kan jeg leve med meg selv etterpå? Ved å stille disse spørsmålene ser man på et dilemma fra tre ulike etiske perspektiver: pliktetikk, konsekvensetikk og holdningsetikk. I mange situasjoner har det vært en uvurderlig lakmestest når liv står på spill. Er det tid til å tenke over og besvare disse tre spørsmålene, vil man i de fleste tilfeller kunne ta en veloverveid og helhetlig beslutning som både er etisk og juridisk legitim. Jeg har i flere tilfeller kunnet svare at en voldshandling ville vært lov og ville vært lurt – uten at vi har brukt makt, fordi det rett og slett føltes feil. I andre situasjoner har jeg konkludert med at det ikke er lurt, men har samtidig brukt makt fordi man ønsket å beskytte egne soldater eller en tredjepart. Når du forvalter ansvaret for liv og død, er det avgjørende for både legitimiteten og din egen samvittighet at alle beslutninger og handlinger tåler bokettersyn.

Å LEVE MED EGEN SAMVITTIGHET

Overgangen fra en tilstand preget av ekstremt stress, kameratskap og adrenalin til en betydelig mindre actionfylt hverdag er utfordrende på mange måter. De fleste bruker lang tid på å lande mentalt hjemme i trygge Norge. Dagligdagse problemer oppleves meningsløse. For mange har livet fått et helt annet perspektiv. Etter å ha måttet ta liv er det nærliggende å gå ut ifra at soldatene er plaget i tiden etterpå, men heldigvis stemmer dette i liten grad. Undersøkelser som følger opp soldatene etter hjemkomst, og samtaler med dem som har tatt liv de siste årene, viser at handlingene i liten grad bekymrer eller opptar dem. Med mindre uskyldige liv har gått tapt, anser de fleste soldater sine handlinger som moralsk og juridisk rettferdiggjort. Dermed trenger de heller ikke å slite med skyldfølelse.

For veteraner med liv på samvittigheten er samtaler med kolleger som har vært til stede, eller som har tilsvarende opplevelser, viktig. De fleste har negative erfaringer med å inkludere utenforstående i dette tabubelagte emnet. Mange soldater som for eksempel har hentet barna sine i barnehagen ikledd uniform, har fått et naivt og relativt uskyldig spørsmål fra et barn om de har drept noen. Det er heller ikke et uvanlig spørsmål å få på fest. I de fleste tilfeller avvises spørsmålet uten at det svares sannferdig. Det drapet som skjedde under rammer som soldaten fint kan leve med, oppleves plutselig stigmatiserende når det blir tatt ut av kontekst overfor noen som ikke forstår. Soldaten som har gjort sin ubehagelige plikt på vegne av nasjonen, fremstår og føler seg sykeliggjort og skamfull.

Selv blant den nærmeste familie er det ikke uvanlig at soldater unnlater å fortelle at de har måttet ta liv, av frykt for å bli sett på som annerledes. Mange bærer med seg en hemme-

lighet overfor sine sivile venner, mens de kan snakke åpent om det med kolleger. En av militærpsykologene som har hatt samtaler med flere soldater som har tatt liv, fortalte at det som bekymret de fleste, var at de ikke hadde problemer med det. De var bekymret fordi de hadde en forventning om at dette burde oppta dem mer. Selv om problemer selvsagt kan komme senere, er det ingen tvil om at dagens kombinasjon av seleksjon, trening og mentale forberedelser er avgjørende. Dagens soldater er i stor grad mentalt forberedt på å måtte ta liv og på å leve med å ha tatt liv.

I BAKSPEILET

Av og til tenker jeg på dem som er døde på grunn av meg. Ansiktene til døde opprørsoldater besøker meg ikke i drømmene mine, men jeg forsøker likevel å huske dem. Ikke fordi jeg har dårlig samvittighet, men fordi jeg i flere år etterpå fortsatt føler på ansvaret. Det føles feil å glemme. Når jeg ser meg selv i speilet, er jeg ikke skamfull, men heller stolt. Ikke stolt over å ha tatt liv, men over å ha representert noe som har forvaltet ansvaret over liv og død på en verdig måte. Stolt over alle livene som er reddet. Å ta liv som soldat svekker ikke respekten for menneskeverd, tvert imot. Det har gitt økt respekt for liv og en økt vilje til å forsvare liv.

Norske soldater vil også i fremtiden måtte ta liv på nasjonens vegne. Denne brutale virkeligheten trenger vi ikke å like, men vi må forholde oss til den. Soldater forventer ikke anerkjennelse eller respekt for jobben de gjør. Derimot håper de på begge deler, men i stor grad er dette avhengig av hvordan det tunge ansvaret de bærer, forvaltes. Byrden av å ta liv må bæres av den enkelte selv, men den kan lettes av gode kolleger og av den befolkningen de representerer. Gjennom å velge ut våre beste kvinner og menn og gi dem de optimale etiske og faglige forutsetninger, vil de kunne leve med seg selv. Ikke bare skal de se seg selv i speilet, men de skal kunne se befolkningen i øynene uten å føle skam.

Artikkelen har stått på trykk i papirutgaven av Minerva-nett. Den er av plasshensyn noe forkortet.

FAKTA

RUNE WENNEBERG

Rune Wenneberg (f. 1969) er oberstløytnant i Hæren. Han er utdannet ved blant annet Krigsskolen, National Defence University i USA, og har en master i militære studier fra Forsvarsakademiet i København. Wenneberg har over 20 års tjeneste ved operative avdelinger, med operasjoner i Libanon, Bosnia, Kosovo, Irak og Afghanistan.

ÅRETS FELLES OPPTAK

TIL KRIGSSKOLENE FOS/KS

I år prøves det for første gang ut nye fysiske tester under opptaket til Krigsskolene. Pilotprosjektet legger vekt på fysiske tester sett i forhold til operative krav som stilles til befall i dag. Aldri har søkerne vært bedre rustet både fysisk og evnemessig. Kun hver fjerde søker får skoleplass.

Det manglet ikke på gode hjelpere. «Pergola» var fullstappet med heilagjenger som skapte god stemning.

TEKST: EINAR HOLST CLAUSEN
FOTO: LARS ANDREAS IRGENS

Leder for FOS/KS, oberstløytnant Sven Olav Berg, sier til Offisersbladet at nivået på årets 511 søkere er meget høyt. Det er reflekterte jenter og gutter med god fysikk og meget gode karakterer fra videregående utdanning. De fremtidige kadettene til Krigsskolen, Sjøkrigsskolen og Luftkrigsskolen må i løpet av andre uken i april på Krigsskolen/Linderud, gjennom tøffe fysiske tester, evne- og kunnskapstester og til slutt et krevende intervju med psykolog og erfarne offiserer. De som har bestått de fysiske

testene og kunnskapstestene, gruer seg nok mest til det avsluttende offiser- og psykolog-intervjuet.

NYE FYSISKE TESTER

BFO er som vanlig meget sterkt til stede under hele opptaket på Linderud, med BFO-stand og heltids tillitsvalgte fra alle krigsskolene, som svarte på det som kom av spørsmål. Som bildene i denne artikkelen forteller, er det flere nye øvelser under testing av fysisk standard. Dette er et pilotprosjekt. Nye øvelser er, rygghev, utfall med 22kg pakning og pakningsløp (sekk på ryggen) over 8 kilometer.

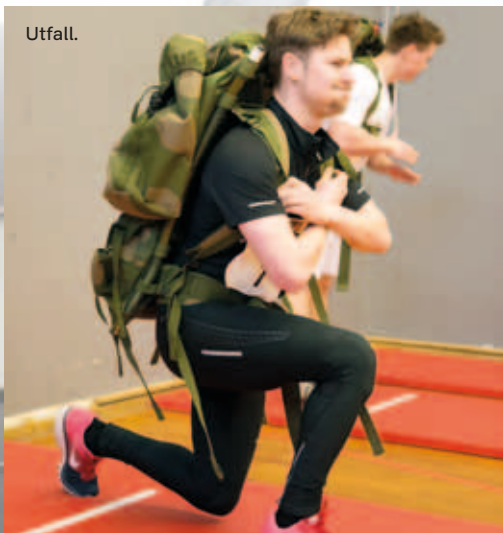
Dette er i følge major Dullum på Krigsskolen, tester som nå skal kjøres i forhold til de operative krav som stilles til befall. De gode gamle øvelsene som 3000-meter, sit-ups, hangups og pushups kjøres selvfølgelig som før, så kandidatene får virkelig kjørt seg i år. Enkelte klarte nesten ikke å stå på egne bein etter å ha gjennomført alle øvelsene. Det bemerkes at pakningsløpet innføres som obligatorisk for søkere til Krigsskolen, mens den dette året er frivillig for de andre krigsskolene.

Videre kunne oberstløytnant Berg fortelle at han sammen med sin stab på 60, er imponert over nivået på kandidatene under årets

OG SELEKSJON

Krigsskolesjefen, Ingrid Gjerde, tok seg tid til å snakke med sine kadetter og flere av kandidatene.

opptak. Dette har nok noe å gjøre med den gode GBU-utdanningen, sa Berg. Det er et stort apparat som gjennomfører et slikt opptak. Berg skrøt av Krigsskolens tilrettelegging, og av sine 45 erfarne offiserer, som er intervjuere. Sekretariat, stab/støtte på 15 offiserer har også hendene fulle, i tillegg til avgitt personell fra Krigsskolen.

Endelig opptaksråd gjennomføres den 30. april, der de heldige utvalgte er sikret noen spennende og lærerike år. BFO og Offisersbladet ønsker fremtidige kadetter lykke til!

BFO 9. Ordinære kongress

KJÆRE BFO!

Jeg skrev leder om det samme tema for 3 år siden. BFOs Kongres står igjen for døren. BFOs øverste organ gjør seg igjen klar til å tre sammen for å evaluere de siste 3 år og sammen se fremover igjen. BFOs historie skal få et nytt kapittel og medlemmene skal stake ut kursen for fremtiden.

Når dette leses er forberedelsene gjort, delegater er identifisert og 1,25% av BFOs medlemmer setter hverandre i stevne på Hotel Bristol 20-22 mai og er igjen klare for ansvarlig gjerning for alle BFOs tilhengere.

Hovedstyret har gjort jobben og kongressmappen er nå sendt ut. Beretning og regnskap taler sitt tydelige språk. I kombinasjon med en sunn og god medlemsvekst overleverer vi et BFO i godt skikk til Kongress. Med en beretning som forteller om en meget aktiv periode og et regnskap, som viser en sunn og fremtidsrettet økonomistyring er jeg trygg på at BFO står seg godt i en hvilken som helst sammenligning.

BFOs hovedstyre har de siste 6 måneder forberedt og fasilitert en organisatorisk debatt og innvolvering slik at kongressen kan gjøre de kloke vurderinger og de smarte valgene for fremtiden. Politikken er diskutert og BFOs programutvalg har bedt om, fått og vurdert alle innspill fra BFOs 5 regioner, 50 lokalforeninger og 9000 medlemmer. Dette borger for kvalitet.

Fra beretningen kan mange tema nevnes:

ATF, forsvarsbudsjett, ledendeavtale, gode HTV og andre tillitsvalgte, organisatorisk utvikling av BFO, medlemsvekst, prosjekt sammenslåing er noe av det mangfold av saker og problemstillinger vi har adressert i perioden. Flere av disse vil følge oss inn i den neste. BFO er en avgjørende faktor i det norske arbeidsliv, det var vi som brakte arbeidsavtaler for befal inn i Forsvaret. Den lovfestede rett for alle andre er nå også kommet oss til del. Tjenestemannsorganisasjonen BFO er en garantist for anstendige lønns og arbeidsvilkår for befal. Befal og offiserer er særegne som gruppe ansatte, men skal ikke fratas sine grunnleggende rettigheter i arbeidsforholdet. Dette må vi kjempe for også i årene som kommer.

På tross av mange seirer og gode resultater i perioden er det en sak vi ikke lykkes med. Vi klarte ikke å realisere samling av befalet i perioden. Dette er et stort nederlag for oss som organisasjon. Imidlertid er jeg trygg på at alt ble gjort i BFO for å sikre en åpen og demokratisk prosess, der det var medlemmene våre som ga diskusjonene kraft. BFO har ingenting å skjemmes over i så måte. Selv om vi ikke lykkes i denne omgang mener jeg det er strategisk riktig og fortsatt jobbe for vår formålsparagraf "alt befalet i en organisasjon". Lykkes vi ikke på den ene måten må vi søke etter andre tilnærminger. BFOs medlemmer må i fellesskap sikre at alt befalet får anledning til å være en del av vårt fellesskap, våre verdier og ta del i våre mål på befalets vegne. Dette er den fremtidsrettede ideen, den som fortsatt vil sikre profesjonens medlemmer konkurransedyktige lønns og arbeidsvilkår.

Det å være leder BFO er meget inspirerende og gøy. Aldri to like dager, i kampen for viktige arbeiderrettigheter for en unik yrkesgruppe gjør meg ydmyk men ikke desto mindre motivert for en periode til i stolen som Leder BFO. Jeg ønsker oss alle lykke til med BFOs 9. Kongress og ser frem til å møte medlemmene til utviklende debatt i ansvarsfull gjerning.

Eivind Røvde Solberg

Leder BFO

Nyhet!

INNBOFORSIKRING SOM GJELDER OVERALT!

Vi forstår at forsikringsbehovene til medlemmer av BFO kan skille seg fra andre kunder. Derfor har vi gjort vår beste innboforsikring enda bedre. Nå gjelder den både i Norge, under tjenesteopphold i utlandet, og om du bor i container.

Prisen avhenger av hvor i landet du bor – 1 025, 1 180 eller 1 440 kroner for en forsikringssum på 1 750 000 kroner.

**RING FP PÅ TELEFON 21 07 57 10
HVIS DU VIL VITE MER.**

I samarbeid med:

FP

Forsvarets Personellservice

Rolig, vi hjelper deg.

OMSTILLINGSBREV 3/14

Det skjer mye ute i driftsenhetene i Forsvaret (DIF) som berører de ansatte på godt og vondt. Det meste er bra, men mange sliter med knappe resurser, tidspress og utfordringer på HR-fronten. Enn så lenge har vi merket lite skifte av Forsvarssjef og ny minister og det er normalt, siden de fleste rammebetingelsene var lagt før de startet i sine posisjoner. Budsjettbehandlingen, BFOs kongress, samarbeidsseminaret i slutten av mai og utfallet av hovedtariffoppgjøret er temaer som vil berøre mange.

FLO VEDLIKEHOLD – VERNETJENESTEN

Hovedverneombudet i FLO Vedlikehold Ove Berg inviterte med seg personell i vedlikehold som har ett eller annet forhold til vernetjenesten. Det ble oppfattet som svært positivt at Divisjonssjefen Direktør Svein Nielsen deltok på hele seminaret, det sier noe om hvordan han prioriterer vernearbeidet. Av de saker som ble behandlet var:

- Informasjon fra ledelsen om FLO Vedlikeholds oppgaver og utfordringer
- Oppgaver som skal behandles i AMU i relasjon til saker som behandles etter hovedavtalen
- Samarbeidet i AMU og betydningen av samarbeidet mellom verneombud og de tillitsvalgte
- Saksforberedelser og medlemmenes forberedelser
- Sykefravær, overtid, IA-samarbeid, medarbeidersamtaler, arbeidsplassfor-skriften

Avslutningsvis gikk Svein Nielsen gjennom FLO Vedlikeholds virksomhetsplan for 2014, herunder hvilke utfordringer divisjonen har ifh til oppdrag og økonomi. BFO berømmer FLO Vedlikehold for å ta arbeidsmiljøet på alvor, gjennom en synlig og deltagende ledelse.

KVARTERSITUASJON I OSLO

På ny har Forsvarsstaben kjørt seg inn i et hjørne, ved å vente for lenge med å ta aktive grep ifh til den situasjonen som oppsto etter at Forsvaret sa opp leieavtalen for Akersborg for noen år siden. Da ble det et ramaskrik for alle som opplevde at arbeidsgiver ensidig tok økonomiske hensyn, uten hensyntagen til de vesentlige belastningene som pendlerne ble pålagt. Siden da har nye avdelinger (Forsvarets Spesialstyrker og Veterantjenesten), som ytterligere øker presset mht kvarter i Oslo-området. Denne gangen var det leiekontrakten for Thon Hotel Europa som opprinnelig gikk ut i 2012, men forlenget til 31.mars 2014, som gikk ut. Arbeidsgiver varslet de som bodde på hotellet om at leiekontrakten var i ferd med å gå ut og alternativt kvarter var Kolsås. Beboerne fikk også varsel om at leiekontrakten med Thon forlenget ut april, pga kort varslingsstid.

De sentrale organisasjonene ble innkalt

til et informasjon/drøftingsmøte, hvor informasjonsdelen var en faktabasert orientering om status på kvartersiden, herunder hva Forsvaret leier i sentrum. Drøftingsdelen besto av en policyendring fra at det skal tilstrebes at pendlere skal gis kvarter der de har sitt arbeidssted til at kvarterkapasiteten på Kolsås skal kunne benyttes for offiserer med kontor i Oslo sentrum.

Organisasjonene var helt uenig i denne policyendringen og foreslo flere forskjellige løsninger, som kunne bidra til at pendlerne ikke ble dobbeltpendlere, slik forslaget innebærer. BFO foreslo at man selger deler av dagens kvarter på Kolsås og investerer i hybelbygg i Oslo sentrum. Dette vil over tid være den billigste og mest personellvennlige løsningen. La det være sagt, Forsvarsstaben hadde allerede bestemt seg og jeg er sikker på at det er svært mange missfornøyde medarbeider i Forsvarsstaben, FPVS og FD. Alle de som får kvarter på Kolsås vil oppleve et betydelig dårligere arbeidsmiljø og får mindre kvalitetstid sammen med familien, da tid som til nå er benyttet for å opparbeide fleksitid, nå må brukes til reise mellom kvarter og arbeidssted. Dette er elendig ivaretagelse av pendlerne, som har nok utfordringer fra før.

NYTT PERSONELLSYSTEM UTSATT – IGJEN

Implementeringen av Forsvarets nye personellsystem, HRM i FIF (P-2813), er ytterligere forsinket, og er nå utsatt til 24. oktober 2014. Dette får merkbare konsekvenser for den daglige personellforvaltningen, da mye av Forsvarets HR-ressurser er avgitt til prosjektet for videreutvikling og kvalitetssikring av prosesser og teknologi.

Dette har konsekvenser ift at behandlingen av enkeltsaker kan ta vesentlig mer tid, men gir først og fremst konsekvenser ift arbeidsgiver kapasitet til å ivareta tilsettings- og disponeringsprosessene. Det er allerede nå klart at det ikke blir vanlig disponeringsrunde til høsten (Runde 1/2015), på samme måte som Runde 2/2014 ble kuttet.. Det betyr at avdelingene ikke kan forvente at ledige militære stillinger på kort sikt kan bli kunngjort.

Forsvarets personell- og vernepliktsenter (FPVS) vil fortsatt kunngjøre prioriterte

enkeltstillinger på «Stillingstorget» på intranett. Dette skjer fortløpende hver fredag, med normalt 3 ukers søknadsfrist. Stillingene vil bli behandlet i månedlige råd. BFO oppfordrer alle medlemmer til å jevnlig følge med på Stillingstorget, slik at «drømmestillingen» ikke glipper i en travel hverdag.

BOLIG- OG KVARTERFORVALTNINGEN OVERFØRES TIL FORSVARSBYGG

Forsvarsdepartementet (FD) ga 20.august i 2013 Forsvarsstaben (FST) i oppdrag om å overføre forvaltningen av Forsvarets boliger og kvarter til Forsvarsbygg (FB). Hensikten er å bedre botilbudet, ved at FB får direkte kontakt med leietaker. Forsvaret vil i ny modell, ikke lenger leie bolig eller kvarter fra FB, og Forsvarets utgifter til botilbud for ansatte vil synliggjøres i personellbudsjettet og ikke i EBA-budsjettet, som i dag.

Forsvaret skal fortsatt være tildelingsansvarlig

FB skal ha ansvaret for utleie av boliger og kvarter, herunder leiekontrakter, leieinnkreving og inn- og utflytting. Forsvaret skal fortsatt ha ansvaret for behovsvurderinger og tildeling av bolig og kvarter. Boliger og kvarter vil derved fortsatt være et personellpolitisk virkemiddel.

Ingen pålegg om innsparing av årsverk

Oppdraget fra FD omfatter ikke personellmessige innsparinger, men et gitt antall årsverk vil bli overført fra Forsvaret til Forsvarsbygg. Vi snakker hermed om en nedleggelse av en virksomhet i Forsvaret og en opprettelse av tilsvarende i Forsvarsbygg.

Omstillingsavtale

Det er inngått en omstillingsavtale mellom Forsvaret og FD. Det er PEFO som representerer YS i arbeidsgruppen, da berørt personell vil i hovedsak være sivilt personell (om mil personell vil bli berørt blir en del av utredningene). Totalt vil sju DIFer og ca 50 personell vil bli berørt i varierende grad.

Oppstartsmøte

8.april ble det gjennomført et oppstartsmøte, hvor deltakere var Forsvarsstab, FD,

► Brigader Jan Erik Thoresen.

berørte DIFer, referansegruppen (bl.a. tillitsvalgte) mv. Tilsynelatende er den planen FST har lagt i samsvar med den praksis som er etablert gjennom år. Tidsplanen, som pt er et utkast, inneholder alle viktige elementer, men tidspunkter for aktivitetene må kvalitetssikres.

Overføringen skjer 1.januar 2015

BFO er av den formening at denne omstillingen krever nøyaktighet og involvering av tillitsvalgte, så vel som verneorganisasjonen. Omstillingen omfatter ikke bare overføring av forvaltningsansvaret, men også innsparing av EBA og derved en del av driftsbudsjettet for Forsvaret. Med riktig prioritering og involvering, bør det være mulig å gjennomføre dette innenfor fastsatt tid.

SAMARBEIDSSEMINAR - MAI 2014

Forsvaret og de sentrale tjenestemannsorganisasjonene arrangerer i fellesskap et samarbeidsseminar for ledere og hovedtillitsvalgte i Forsvaret i tiden 26-27.mai. Målgruppen for seminaret er P-sjefer/NK og hovedtillitsvalgte (HTV) som normalt møter i etter Hovedavtalens §§ 11-13. For å nå målet med seminaret, må både ledelse fra DIF og HTVer delta.

► Navnene på FLO/Vedlikeholdsbilde fra venstr: Kai Kirkestuen - Kurt Ove Polden - Kenneth Hanssen - Ole Jørgen Sælhi - Ove Berg - Svein Nielsen - Mette Hermansen og Roar Haugen.

Hovedtema på seminaret

De sentrale partene har tatt utgangspunkt i det seminaret FAD og hovedsammenlutningene gjennomførte i Son høsten 2013, men med et tilrettelagt innhold ifh til hva vi har kommet frem til kan være hensiktsmessig. Dag en vil omhandle roller, kommunikasjon og konflikthåndtering og dag to vil omhandle Forsvarets virksomhetsplan og hvordan partene skal involveres. Begge dagene avsluttes med en gruppeoppgave og plenumsdebatt.

Informasjons- og samarbeidsavtale

Gjennom ovenstående vil deltakerne bli utfordret på samarbeid og medbestemmelse, i den hensikt å videreutvikle bl.a de lokale informasjons- og samarbeidsavtaler (IS-avtale). Mange ting kan nok videreutvikles, men vi har et betydelig potensiale i å forberede prosesser som også involverer det sentrale nivået. Forsvarets virksomhetsplan er i så måte et godt eksempel hvor vi trenger felles regler.

NY SJEF FORSVARETS PERSONELL- OG VERNEPLIKTSSENTER

Brigader Jan Erik Thoresen ny sjef Forsvarets personell- og vernepliktssenter (FPVS). Brigaderen kommer fra jobben som sjef for HR-styring i Personellavdelingen i

Forsvarsstaben og er godt kjent med P-2813 (det nye HR-verktøyet). Han sier at han vil lage en avdeling som har nok fleksibilitet, kunnskap og servicenivå til at avdelingene i Forsvaret opplever dem som relevante.

FPVS er den avdelingen, foruten Forsvarsstab og Forsvarsdepartement, de sentrale organisasjonene har mest med å gjøre ifh til personellforvaltning og omstilling. BFO ønsker brigader Jan Erik Thoresen lykke til i jobben.

Forhandlingsutvalget i BFO vil ønske alle våre lesere en riktig fin 17.mai

Ragnar.dahl@bfo.no

RSL-SAMLING DFDS 24-26 MARS 2014

Forsvarssektorens personellordninger og befalsordningen er satt under lupen gjennom prosjektet som Forsvarsdepartementet etablerte sommeren 2013. I den forbindelse, og som forberedelse til Kongressen i mai, gjennomførte BFOs ledelse og regionstyrelederne et tre dagers seminarmøte tur- retur Danmark.

Seminaret startet med en gjennomgang av status i prosjektet «Utredning nye personellordninger, herunder befalsordning». Prosjektlederen, Kommandør Lars Arne Aulie, ga oss en generell orientering om prosjektet. Han tok oss gjennom organisering og styring av prosjektet, kravene som Melding til Stortinget nr 14 (2012-2013) «Kompetanse for en ny tid» stilte til prosjektets innretning og de målsetninger som er utledet av disse. Kravene til bedret beredskap - reaksjonsevne og utholdenhet, harmonisering og forenkling er dekkende stikkord for hva prosjektet skal gi av effekter. Aulie beskrev de ulike delutredningene som hadde blitt gjennomført frem til nå, og hvordan disse dannet grunnlaget for simuleringer ved Forsvarets Forskningsinstitutt. Prosjektet planlegger å sende sine anbefalinger på intern høring i forsvarssektoren før sommerferien, og en ekstern høringsrunde som også inkluderer arbeidstakerorganisasjonene august. Dette vil bety at de endelige anbefalingene mest sannsynlig vil bli fremmet i løpet av høsten 2014 eller vinteren 2015. Aulies presentasjon skapte mange velfunderte spørsmål og diskusjoner med regionstyrelederne. Det er tydelig at prosjektet og dets innretning samt mulige resultat også må diskuteres på nivåene under Forsvarsstab. Forhåpentligvis vil den informasjonen Aulie ga til regionstyrelederne bidra til å reise en debatt og diskusjon på flere nivåer i Forsvaret og BFO.

Temaet befalsordning og innføring av OR1-9 ble videreført som temamessige overskrifter ved ankomst til Danmark. Det var avtalt et møte hvor Hovedorganisationen af Officerer i Danmark (HOD) var vertskap. Centralforeningen for Stampersonel (CS) var også invitert, da de organiserer konstabler (vervede) og sergenter i Danmark. Dette dekket derfor opp vårt behov for mer kunnskap om Danmarks erfaringer med et OR og OF- delt korps av militært ansatte. Danmark startet prosessen med å etablere et profesjonelt forsvar i 1973. Ti år etter ble de første tiltakene igangsatt i Forsvaret, og systemet - slik det også fungerer i dag, er basert på beskrivelsen fra 1983, kalt F83. Danmark har rundt 12 500 militært ansatte, fordelt med omkring 9000 ansatte som konstabler og sergenter og resterende som offiserer, herunder rundt 500 stykker på nivået over major. Det som er interessant i den videre utviklingen av dagens ordning, gjelder ansettelsesforholdet og dagens aldersgrense på konstablenes ansettelsesforhold på 35 år. Begge organisasjonene mente at denne ville frafalle og at man i fremtiden hadde et fast ansettelsesforhold frem til pensjonsalder for alle kategorier. Videre var det nå et tydelig ønske om å få militært ansattes ansettelsesforhold regulert i en overenskomstavtale. Disse endringene, sammen med et mer desentralisert beslutningssystem – lokal sjef bestemmer strukturen og gradsnivået, dannet et bilde med radikale endringer.

Møtet med HOD og CS ble avsluttet med en «Dansk frokost» på en nærliggende Café. BFO takker HODs Formand Bent Fabricius og Sekretariatsleder Morten B. Nielsen samt Specialkonsulent Flemming Fage Sørensen fra CS for et svært interessant og relevant møte. Kunnskapen om hvordan organsiasjonene i Danmark opplevde sin situasjon skapte en mer balansert innsikt i det danske forsvars system og fremtidige utfordringer. BFO har et inntrykk av at de erfaringene man har gjort i Dnamark, i stor grad er med på å forme de ordninger som Forsvarsdepartementet nå ser på gjennom prosjektet. Det er derfor svært relevant å få frem begge sider av historien om den danske modells historie, utvikling og fremtid.

Resterende av tiden sammen med regionsstyrelederne ble benyttet til informasjon om aktuelle saker. Spesielt vektlagt var rekruttering, Kongressen og diskusjoner om konsekvensene av justering av permisjonsrutinene for fastlønte tillitsvalgte og endret innretning i bruk av fastlønte tillitsvalgte.

Tekst og foto Jon Vestli

En dansk frokost er alltid en opplevelse. Dansk – Norsk forbrødring etter møtet med HOD og CS.

BFOs ledelse og regionstyrelederne foran Danmarks minnesmerke for falne soldater

BFO-SKOLEN INVITERER TIL KURS

BFO-skolen gjennomfører modul to i den gjennomgående tillitsvalgtutdanningen, Lover og avtaler, i perioden 03-05. Juni. Kurste vil bli gjennomført på Colo Lines rute Oslo-Kiel, samt en avsluttende samling 05. Juni i K12.

BFO-skolen gjennomfører hvert år et utdanningsprogram for våre medlemmer og tillitsvalgte, kalt gjennomgående tillitsvalgtutdanning. Programmet skal gi deg grunnleggende og generell kunnskap om sentrale forhold ved rollen som tillitsvalgt. Dette er verdifull kompetanse for deg i rollen som tillitsvalgt og som tilsatt i Forsvaret.

Modul to, lover og avtaler, gir deg en grunnleggende innføring i Statens og Forsvarets lov- og avtaleverk. Du vil få innføring i fire ulike systemer av lover og avtaler; (i) Lønn og tillegg, (ii) Medbestemmelse, (iii) tilsetting, disponering, uttak og avskjed og (iv) Arbeidsmiljø.

Hensikten er å kunne gi deg en grunnleggende innføring og oversikt som setter deg i stand til å benytte lovene og avtaleverket i den daglige utøvelse av vervet som tillitsvalgt.

Målgruppen for modulen er primært ATV og HTV, men medlemmer med lederansvar vil også bli prioriterte. Detaljene i utdanningen og søknadsprosess er tilgjengelige på BFO-skolens sider, se www.bfo.no

**Kunnskap
er makt!**

FORSVARET

For alt vi har. Og alt vi er

Påmeldingsfrist 1. juni 2014, les mer på:

veteraner.no

facebook.com/veteransenteret

«min tur ut» 2014

Våre 155 mm felthaubitz artillerivogner gjør fortsatt jobben, men er nå moden for utskiftning. Foto: Forsvarets Mediesenter

OFFISERSBLADET

Befalets Fellesorganisasjon

ARBEIDSAVTALER – ENDELIG!

BFO har gjennom flere år jobbet for at Forsvaret skal forholde seg til Arbeidsmiljølovens (AML) krav om at alle arbeidsforhold skal være regulert i en arbeidsavtale. BFO er derfor tilfreds med at Forsvaret endelig har sendt ut arbeidsavtaler for signering. Arbeidsavtalen, sammen med skriftlig disponeringsskriv, ivaretar AMLs krav til slik avtale. Nytt disponeringsskriv skal utarbeides ved enhver ny disponering (fast/midlertidig), mens ny arbeidsavtale skal utarbeides ved endringer i tilsetningsforholdet (forsvarsgren/grad).

BFO har videre fått en del spørsmål ift om arbeidsavtalen ivaretar det utvidede stillingsvernet som befal tilsatt før 1. januar 2005 har. Dette er ivare tatt ved at avtalen blant annet viser til lov om personell i Forsvaret (fpl) som vilkår for tilsetting. I fpl § 19, Overgangsbestemmelser, er denne problemstillingen regulert og ivare tatt. BFO oppfordrer derfor alle sine medlemmer til å kontrollere og deretter signere tilsendte arbeidsavtaler, slik at også befal får regulert sitt arbeidsforhold slik AML forutsetter.

Tom R. Skyrud/Forhandlingsleder BFO

ERFARINGER MED INTOPS-AVTALEN I SJØFORSVARET

BFO har den senere tiden mottatt mange og tydelige henvendelser fra tillitsvalgte og medlemmer i Sjøforsvaret om forhold knyttet til særavtalen for internasjonale operasjoner. Henvendelsene kommer i hovedsak fra personell som har deltatt i operasjoner i Adenbukta eller nå senest i forbindelse med uttransport av kjemiske stridsmidler fra Syria. BFO følger nå opp disse sakene sammen med Hovedtillitsvalgt og våre lokale tillitsvalgte i Sjøforsvaret.

Som kjent er BFO midt i forhandlingsprosessen om ny særavtale, og ønsker å få med oss ytterligere erfaringer og innspill fra Sjøforsvaret. Med bakgrunn i dette har BFO tatt initiativet til et møte med personellet som nylig har kommet hjem fra oppdrag ute. I tillegg har vi invitert Generalinspektøren i Sjøforsvaret til å komme med sine innspill og synspunkter på hvordan dagens situasjon oppfattes av Sjøforsvarets ledelse, og ikke minst hvordan en ny intops-avtale kan utformes for om mulig bedre å dekke Sjøforsvarets behov og forventninger.

Lars Omberg forhandlingsleder BFO. Foto: Forsvarets Mediesenter

BFO HAR FÅTT NY KOMPETANSEUTVIKLER!

Da Lars Omberg har gått over som forhandlingsleder, søkte BFO ny mann på kompetanse, og til å lede BFO-skolen. Og det fant BFO! Vi ønsker velkommen den erfarne Jon Vestli.

Jon Vestli er 48 år gammel og bor i Romedal – på flatbygdene på Hedemarken, og pendler til Oslo/K-12 hver dag. Hans militære utdanning har han fra BSIS, Krigsskolen på Linderud, Hærens ingeniørhøgskole og som stipendiat ved Handelshøgskolen BI (master of Management). Han har lang erfaring fra utdanningsvirksomhet – som student så vel som leder og foreleser. Dette inkluderer to år som kull sjef og hovedinstruktør på BSIV, nesten fire år som Sjef for Hærens Ingeniørhøgskole og NK BSIV og hovedansvarlig «Ledelse» ved Krigsskolen.

Siden 2012 har han vært ansatt i Forsvarsdepartementet og arbeidet med Kompetansereformen for forsvarssektoren. Jon har vært medlem av BFO siden 1987 og vært tillitsvalgt på lokalt og regionalt nivå, sist gang var som medlem av valgkomiteen til forrige Kongress.

Jon sier til Offisersbladet:

- Jeg er brennende opptatt av kompetanse! Det er den viktigste suksessfaktoren i Forsvaret, og dette skal også fortsatt være BFOs fremste kjennetegn; profesjonelle og faglig svært gode tillitsvalgte på alle nivå. Jeg har ingen «tiltredelseserklæring», men vil undersøke hvordan BFO vurderer dagens utdanning sett opp mot de fremtidige utfordringene. Dette vil styre utviklingen og evolusjonen av dagens utdanningstilbud. Jeg ser virkelig frem til å komme i kontakt med alle nivåene i organisasjonen – det er bare å ta kontakt!

Før øvrig er jeg er samboer med Oddrun Merete som driver eget selskap i Løten. Ut over det, er jeg mye ute, enten på hjortejakt, eller på fjellfiske/laksefiske. Jeg er også habil hobbykokk og vinelsker :-).

► Jon Vestli i Afghanistan sammen med kollegaer fra andre nasjoner.

VIL DU STUDERE?

Søknadsfristen for universiteter og høyskoler gikk ut 15. April. Men, det er fortsatt ikke for sent å starte studier nå til høsten. Bjørknes Høyskole og BFO samarbeider med å kunne tilby relevante studietilbud for våre medlemmer. Samarbeidet gir deg 10 prosent rabatt på studietilbudet innenfor Freds- og konfliktstudier. Dette gjelder enkeltstudier, deltidsstudier eller fulltids student. Bjørknes Høyskole tilbyr akkreditert utdanning opp til Bachelornivået. Og Bjørknes Høyskole har rullerende opptak, noe som innebærer at du kan søke helt opp mot studiestart!

Det er allerede BFO-medlemmer som er studenter ved Bjørknes Høyskole. Thomas Victor Nysted er en av dem.

Han sier i et intervju at «Jeg valgte en privat høyskole som Bjørknes Høyskole på bakgrunn av den tilretteleggingen og oppfølgingen jeg så var mulig. Bachelorgraden «fred- og konflikt» fanget øyeblikkelig min interesse. Jeg har jobbet 13 år i operativ tjeneste for Forsvaret og dette studiet ser jeg på som relevant kompetanseheving. Personlig ser jeg at læringsutbyttet er ekstremt høyt, når man studerer fag som dette, etter å ha jobbet med det i praksis i mange år. Jeg føler at man ser teoriene på en annen måte. Jeg tror at man etter mange år med konfliktarbeid utvikler en forståelse for hvordan verden er. Da er det utrolig spennende å få forstå hvorfor det er slik og hvordan man kan påvirke dette. For Forsvaret er jo dette et relativt nytt studium, og av den grunn er det jo ganske få yrkesmilitære som har fått dette studiet. For min egen del, tror jeg at når jeg kommer tilbake til Forsvaret etter dette studiet, vil jeg være en av dem med rett kompetanse, til rett tid. Jeg følte at Forsvaret var åpne for valget og at de var nysgjerrige på studiet. Dette viser at Forsvaret også har en kultur for forbedring, også innenfor utdanning. Det at BFO bidrar og har skapt en rabattavtale med Bjørknes på 10 prosent hjelper jo veldig for de som skal betale for studiet.»

Bjørknes Høyskole gjennomfører sin undervisning etter en praksisorientert pedagogisk filosofi. Dette innebærer at man i løpet av studiet har studieturer til områder og land som Tanzania, Midtøsten og Svalbard som en integrert del av utdanningen. De er også svært fleksible med hensyn til gjennomføringen av studiene.

For mer opplysninger om tilbudet og det praktiske omkring studiene, ta kontakt med Bjørknes Høyskole på <http://www.bjorkneshoyskole.no/>.

Benytt ditt medlemskort i BFO og få den fremforhandlede rabatt.

BFO-GJENNOMSLAG I FERIESAKEN

I feriesaken har vi, med støtte fra Ombudsmannen for Forsvaret, fått 100% medhold i vår tolkning av saken. Det er gledelig å se at også LO og Regjeringsadvokaten nå er enige med BFO. Les oppdateringer i saken!

Dette innebærer at BFOs medlemmer, og alle øvrige militært ansatte nå får kompensasjon for velferdstap i forbindelse med manglende avvikling av ferie under intops-beordringer.

Alle som mener å ha uoppgjorte saker i denne forbindelse, må ta dette opp med sin lokale arbeidsgiver. Får du ikke betalingen du har krav på, kontakt din lokale BFO-tillitsvalgte som da vil ta saken for deg.

BFO har selvfølgelig også i denne saken vært pådriver i saken over lang tid, og flere BFO-medlemmer har allerede fått kompensasjonen utbetalt gjennom BFOs behandling av enkeltsaker! Det er selvsagt svært gledelig, men samtidig på høy tid, at det nå blir en fast ordning for alle.

Vi har i etterkant av bekjentgjøringen, blitt møtt med en storm av henvendelser om at dette nå kun gjaldt medlemmer i Norges offisersforbund. Dette skyldes spredning av informasjon fra sentrale tillitsvalgte i NOF, som helt åpent har gjort denne saken til et spørsmål om medlemsverving. Budskapet som de har fremmet sammen med vedlagte innmelding/vervingsblanketter skaper klart et slikt inntrykk.

BFO kan ikke akseptere at viktige saker for våre medlemmer og øvrige ansatte i Forsvaret får et slikt fokus, og nyttes i en slik hensikt!

Dette har vært en kamp mot en arbeidsgiver som etter BFO sin mening har feilet, og ikke en kamp mellom de som representerte arbeidstakerne.

BFO er alltid opptatt av medlemmene, og deres rettigheter. Derfor er nettopp dette det viktigste for oss også i denne saken. Her har det vært felles front mot FST og FD som etter vår mening har brutt forutsetningene i int.ops avtalen om hva leave og rekreasjonsdager er.

Det har etter vår mening aldri vært tvil om at dette er en nødvendig del av gjennomføring av krevende oppdrag ute. BFO har sammen med de andre befalsorganisasjonene, og med meget god støtte fra Ombudsmannen hevdet et slikt syn.

Det er gledelig at saken nå har funnet sin prinsipielle løsning, og vi vil følge opp at arbeidsgiver endrer sin praksis.

Viser til våre tidligere artikler på www.bfo.no i sakens anledning:

- Uakseptabelt av FD
- Snur FD i feriesaken
- Elendig personellbehandling

Jens Jahren og Rune Rudberg

Prosjekter for Forsvaret i Nord:

INVESTERINGER FOR 100-TALLS MILLIONER

Forsvarsbygg har flere prosjekter som skal ut på anbud det nærmeste året. Helikopterbasen på Bardufoss er det største investeringsprosjektet som kommer med en verdi på flere hundre millioner kroner.

STOR AKTIVITET: Forsvarsbygg planlegger, utvikler og leder bygging av omkring hundre små- og store prosjekt over hele Nord-Norge. Prosjektsjef Jens Hugo Leiknes orienterte om noen av disse i går. (Foto: Forsvarsbygg)

Et trettitalls entreprenører møtte Forsvarsbygg på Treffpunkt Midt-Troms på Bardufoss, og her fikk de orientering om Forsvarsbyggs portefølje de kommende årene. Forsvarsbygg planlegger, utvikler og leder bygging av omkring hundre små- og store prosjekt over hele Nord-Norge. Den årlige omsetningen er på ca. 1. milliard kroner, størstedelen av dette tilfaller lokale og regionale entreprenører og underleverandører.

Den nye helikopterbasen på Bardufoss blir det desidert største enkeltprosjektet som skal realiseres. 334-skvadronen, 337-skvadronen og 339-skvadronen er organisert under en felles ledelse på Bardufoss. I tillegg til skvadronsbygget skal det etableres infrastruktur og inventar til den nye helikopterbasen. Dette er delt i flere entrepriser. Det største prosjektet som omfatter bygging av kontor- og hangarbygget skal påbegynnes til høsten og stå ferdig vinteren 2016.

Setermoen har et betydelig behov for boliger (leiligheter og rekkehus) og befalsforlegninger. Det dreier seg om en betydelig mengde som planlegges ferdigstilt i perioden 2016 – 2018. I Bardufoss er det også betydelig behov for boliger og befalsforlegninger. I dette området planlegges det både renovering/fornyelse av eksisterende boligmasse og nybygg. Disse planlegges også realisert i perioden frem til 2018.

På Skjold planlegges det nå renovering av en fredet mannskapskaserne. Dette prosjektet er tilsvarende renovering av kaserne Evje som nylig ble ferdigstilt på Skjold. Kasernen har beholdt fasade og utseende tilsvarende oppføring på 50-tallet, men med noen tekniske oppdateringer for å tilfredsstille dagens krav og behov. Prosjektet har fått gode tilbakemeldinger fra både bruker og andre involverte parter.

I Sørreisa planlegges et nytt administrasjons- og undervisningsbygg, oppgradering av befalelevforlegning, samt ENØK-tiltak. Alle prosjektene er planlagt ferdigstilt i 2016.

FØLG MED PÅ «STILLINGSTORGET»!

Implementeringen av Forsvarets nye personellsystem, HRM i FIF (P-2813), er ytterligere forsinket, og er nå utsatt til 24. oktober 2014. Dette får merkbare konsekvenser for den daglige personellforvaltningen, da mye av Forsvarets HR-ressurser er avgitt til prosjektet for videreutvikling og kvalitetssikring av prosesser og teknologi. Dette har konsekvenser ift at behandlingen av enkeltsaker kan ta vesentlig mer tid, men gir først og fremst konsekvenser ift arbeidsgiver kapasitet til å ivareta tilsettings- og disponeringsprosessene.

Det er allerede nå klart at det ikke blir vanlig disponeringsrunde til høsten (Runde 1/2015), på samme måte som Runde 2/2014 ble kuttet i våres. Det betyr at avdelingene ikke kan forvente at ledige militære stillinger på kort sikt kan bli kunngjort. Forsvarets personell- og vernepliktsenter (FPVS) vil fortsatt kunngjøre prioriterte enkeltstillinger på «Stillingstorget» på intranett. Dette skjer fortløpende hver fredag, med normalt 3 ukers søknadsfrist. Stillingene vil bli behandlet i månedlige råd. ALLE oppfordres til å følge rutinemessig med på «Stillingstorget», slik at «drømmestillingen» ikke glipper i en travel hverdag.

Tom R. Skyrud
Forhandlingsleder BFO

**Kunnskap
er makt!**

BFOS 9. ORDINÆRE KONGRESS NÆRMER SEG!

Hotell Bristol i Oslo tar den 20.-22. mai, imot delegatene til BFOS 9. ordinære kongress.

Planleggingen er inne i slutfasen, og de fleste brikker er nå på plass.

Forsvarsminister Ine Eriksen Søreide åpner Kongressen med sin hyldningstale.

Stabssjef Forsvarsstab, generaløytnant Gustavsson og flere prominente gjester er invitert.

Kongress er som alltid en viktig og spennende milepel for BFO. Kursen videre skal stakes opp, og hvem som skal lede organisasjonen videre inn i ny kongressperiode, avgjøres av valget foretatt av Kongressen. Valgkomiteen har allerede jobbet lenge med innhenting av informasjon, og intervju av aktuelle kandidater til ledervervene i BFO. Så det knytter seg derfor alltid en viss spenning rundt også dette, når Kongressen starter.

Denne utgaven av Offisersbladet kommer ut den 2. mai, i god tid før Kongressen, men vil bli lagt ut til delegatene på Kongressen. Så jeg kan derfor ønske alle lykke til med BFOS 9. ordinære Kongress!

Einar Holst Clausen
Redaktør Offisersbladet

NORSK MILITÆR TATTOO 2014

Verdenseliten av militærmusikkorps
byr på et spektakulært show med
artisteri, drill og presisjon

Fredag 9. mai kl. 20.00
Lørdag 10. mai kl. 13.00
Lørdag 10. mai kl. 18.00
Søndag 11. mai kl. 13.00

OSLO SPEKTRUM

730

deltakere

10

nasjoner

KJØP

billett

NÅ

Billettsalg: 815 33 133 / www.billettsservice.no
 Gruppesalg: 815 11 211 (Oslo Spektrum)
 Hotellpakke: 09901 / www.revyogteater.no

f / www.normiltattoo.no

Radisson BLU
PLAZA HOTEL, OSLO

FORSVARET

KONTAKTINFO BFO

FUNKSJON	NAVN	OMRÅDE	MOBIL	KONTOR	E-POST
Leder	Eivind R Solberg		934 08 550		eivind.solberg@bfo.no
Nestleder	Jens B Jahren		930 05 202		jens.jahren@bfo.no
Forhandlingsleder	Tom Skyrud	Medbest	437 87 648		tom.skyrud@bfo.no
Forhandlingsleder	Ragnar Dahl	Medbest	934 98 520		ragnar.dahl@bfo.no
Forhandlingsleder	Even Mølmshaug	Tariff	990 94 678		even.molmshaug@bfo.no
Forhandlingsleder	Lars Omberg	Tariff	920 91 238		lars.omberg@bfo.no
Kompetanseutvikler	Jon Vestli	BFO-skolen	953 65 907		jon.vestli@bfo.no
Sekretariatsleder	Arild Helgesen		934 99 445		arild.helgesen@bfo.no
IT Drift- og arkiv ansvarlig	Kyrre Felde		970 99 880		kyrre.felde@bfo.no
Konsulent medlemsreg./forsikr.	Mona Eriksen Rudberg		924 28 698		mona.rudberg@bfo.no
Økonomileder	Mona Skansen Audne		957 50 165		mona.audne@bfo.no
Leder kommunikasjonsavd.	Rune Rudberg	Kom.avd	934 20 377		rune.rudberg@bfo.no
Markeds- og web ansvarlig	Lars Kristian Danielsen	Kom.avd	905 85 355		lars.danielsen@bfo.no
Rekrutteringsansvarlig	Lars-Andreas Irgens	Kom.avd	988 82 958		lars.irgens@bfo.no
Redaktør Offisersbladet	Einar Holst Clausen	Offisersbladet	928 14 251		offisersbladet@bfo.no
	Sentralbord siv		23 10 02 20	23 10 02 20	
	Sentralbord mil		0510 5694	0510 5694	
	Telefaks siv		23 10 02 25	23 10 02 25	
	Telefaks mil		0510 5655	0510 5655	

OMRÅDETILLITSVALGTE

TELEFONER

FUNKSJON	NAVN	MIL	SIV	MOB	FAKS	E-POST
OTV Nord-Norge	Gunnar Lie Eide	0575-2368	77 11 23 68	400 29 791	76 11 23 69	gunnar.lie.eide@bfo.no
OTV-Midt-Norge	Thomas Olsen	0550-5232	73 99 52 32	908 36 490	73 99 52 33	thomas.olsen@bfo.no
OTV-Midt-Norge	Hans Petter Myrseth	0565-7394	75 53 73 94	909 98 298	75 53 73 95	hans.myrseth@bfo.no
OTV Vest	John L Strømseng	0540-3486	55 50 34 86	926 24 550	55 50 34 87	john.stromseng@bfo.no
OTV Indre Østland	Håvard Støle	0502-2077	64 40 20 77	404 71 718		havard.stole@bfo.no
OTV Indre Østland	Grethe Bergersen			452 49 410		grethe.bergersen@bfo.no
OTV Viken	Pål A Sævik	0510-9433	23 09 94 33	928 17 119	23 09 94 10	paal.savik@bfo.no
OTV Viken	Tor Gunnar Framnes	0510-9779	23 09 97 79	930 53 744	23 09 98 00	tor.framnes@bfo.no
OTV Utland	Tor Gunnar Framnes	0510-9779	23 09 97 79	930 53 744	23 09 98 00	tor.framnes@bfo.no

KLOKE ORD OM LIVET!

En professor sto foran sine filosofistudenter med noen ting foran seg. Da timen begynte, plukket han uten å si noe opp en stor glasskrukke, og fylte det opp med golfballer. Deretter spurte han studentene om glasset var fullt. De var enige om at det fullt.

Så tok professoren en eske med småstein og begynte å helle dem ned i krukka. Han ristet glasset lett, og småsteinen fylte opp plassen rundt golfballene. Deretter spurte han igjen studentene om glasset var fullt, noe de var enige i.

Deretter tok professoren en eske med sand og helte det opp i glasset. Selvfølgelig fylte sanden opp alle tomrom i krukka. Igjen spurte han om det var fullt. Klassen svarte et enstemmig ja!

Til slutt tok professoren to øl fra under bordet, og helte dem begge ned i krukka, og ølet fikk uten problemer plass mellom sandkornene, elevene lo godt!

Nå, sa professoren da latteren var stilnet, jeg vil at dere skal forstå at dette glasset representerer livet deres. Golfballene er de viktige tingene - din familie, dine barn, din helse, venner og yndlingshobbyer - og hvis alt annet gikk tapt, og bare de holdt seg, ville livet fortsatt vært fullverdig. Småsteinene er de andre tingene som betyr noe, slik

som jobb, huset ditt og bilen din. Sanden er alt annet - de små tingene.

Hvis dere putter sanden ned i krukka først, fortsatte han, er det ikke plass til verken småsteinene eller golfballene. Det samme gjelder i hverdagslivet. Hvis dere bruker all deres tid og energi på små, ubetydelige ting vil dere aldri få plass til de tingene som er viktige for dere. Vær oppmerksom på de tingene som er avgjørende for deres lykke. Bruk tid på barna. Tilbring tid med deres foreldre. Besøk dine besteforeldre. Inviter din kjære ut til middag. Spill en runde golf. Det vil alltid være tid til å gjøre rent huset og klippe plenen.

Ta dere av golfballene først - de tingene som virkelig betyr noe. Gjør dine prioriteringer. Resten er bare sand.

En av studentene rakte hånden i været og spurte hva ølet representerte. Professoren smilte og sa: Jeg er glad for at du spurte. Ølet bare viser deg at uansett hvor fylt ditt liv synes å være, er det alltid plass til et par øl med en venn!

TAKHØYDE, SAMHANDLING OG VEIEN VIDERE!

Siden sist har KAFO vært i Roma på vårkonferanse, vi har deltatt på hovedstyremøte i BFO, hatt lokale styremøter, vært tilstede for medlemmene våre på stand og i disse dager arrangerer vi skattemøter for kadettene. KAFO står på, er tilgjengelige og viser gang på gang at vi har god kompetanse på det kadettene etterspør; blant annet kunnskap om forsikringer, låneordninger og hjelp til selvangivelsen.

KAFO stilte også mannsterke på debatt på SKSK i begynnelsen av mars. Her inviterte

Sjømilitære Samfund og Sjøkadettforeningen Valkyrien personalsjefen i Forsvaret, Ombudsmannen og leder BFO til Bergen for å være innledere til debatten. Gunnar Vetlejord stilte som ordstyrer for å lede debattantene gjennom temaet "Takhøyde i Forsvaret". Det er gledelig å se at flere setter fokus på dette temaet. Krigsskolen har valgt å dedikere en hel utgave til emnet i skoleavisen sin Forposten, en avis som forresten er anbefalt lesning. Det var spesielt en setning jeg bet meg merke i fra lederartikkelen i Forposten som maner til ettertanke: "Hvem lager de mange påståtte begrensningene om takhøyden i Forsvaret? Er det oss selv, kulturen, eller ledelsen?"

Kulturen i Forsvaret har lenge vært å bare få jobben gjort, vi som soldater tror på jobben vi gjør og biter i oss det som måtte komme av utfordringer, løser oppdrag og tar vare på hverandre. Men når vi ikke føler oss ivaretatt – hvordan skal vi da reagere? Er det vi selv som føler at vi ikke kan ytre oss om urett? Selvsensur er et begrep som ofte kommer opp i slike sammenhenger, man tør ikke å ytre sine meninger i frykt for å være illojal. Det er farlig å blande inn lojalitetsbegrepet i denne diskusjonen. Man må legge til grunn den gode arbeidsmoralen og innsatsviljen som vi soldater viser. Dette kan gjøres ved å bygge opp rundt den grunnleggende tryggheten om at soldatene ytrer seg om sitt fagfelt i den hensikt at de ønsker å forandre noe til det bedre. Tillit til den ansatte må legges til grunn for at man som soldat skal føle trygghet til å tørre å ytre seg. Dessverre har vi en lang vei å gå. Flere som ytrer seg ser ofte slutten på sin karriere i Forsvaret. En av de mest kjente sakene de siste årene er ansettelses-saken av ny sjef FHS i 2008. Her er det flere som endelig har turt å ta bindet fra munnen og har fortalt sine opplevelser av den faktiske situasjonen. Slike ytringer bør omfavnes, evalueres og aksepteres. Bare på en slik måte er vi i Forsvaret i stand til å vokse til den inkluderende organisasjonen vi har som mål å være.

KAFO sin årlige vårkonferanse kan dere lese mer om i en egen artikkel i denne utgaven av Offisersbladet. I korte trekk hadde konferansen fokus på hva det er som gjør oss som organisasjon spesielle, samt ulikheter mellom krigsskolene og problemstillinger rundt disse områdene. Med et ambisiøst program og mye engasjement er dette en opplevelse som trolig har gitt stort faglig utbytte for kadettene. Effekten av en slik konferanse skal ikke undervurderes. Konferansen har ikke bare vært lærerik og produktiv, men har også vært en fantastisk opplevelse og en god arena for å knytte kontakter og bygge nettverk på tvers av forsvarsgrenene, erfaringer som er helt uvurderlige.

I disse dager begynner vi i KAFO arbeidet med å forberede oss til BFOs 9. kongress. KAFO er klare til å stå på for å få gjennom vedtektsendringsforslaget som vi har sendt inn med navneendring fra Kadettforum til Kadettene Fellesorganisasjon. Vi gleder oss stort til å få være med å påvirke hvilken retning BFO skal ta fremover og hvem som skal drive skuten videre!

Christina Pilar Grimstad
Leder KAFO Landsstyrer

VÅRENS EVENTYR FORTSETTER

Temperaturen stiger nå som de første vårtegnene har vist seg i Norge. Dagene blir stadig lengre og for en god del har dette også betydning at dere har skiftet leir. Noen har startet med spesialiseringene sine, mens andre begynner å nærme seg mestrings eller en heller lang eksamensperiode.

Det som har foregått i styret til BESO har vært så mangt, alt fra møte med FOS-ledelsen til samtaler med samtlige skolesjefer. I tillegg har det blitt

gjennomført en del møter og samtaler med nøkkelpersoner i enkelte av sakene våre.

Forholdene ved Forsvarets befallsskoler er stadig i endring og dette er noe BESO prøver etter beste evne å holde kontinuerlig oversikt over. Spesielt er HBS kommet på radaren til styret ettersom dette er første år som har blitt gjennomført hvor denne skolen ligger på Rena. Vi i styret vil gjøre vårt beste for å støtte oppunder at elevenes meninger blir hørt ved denne skolen og hvis det er potensial for forbedringer vil det bli gjennomført. Dette gjelder selvfølgelig ved alle andre befallsskoler i Norge og igjen vil jeg oppfordre å ta kontakt med en av dine tillitsvalgte hvis det oppstår situasjoner du trenger hjelp med. Om du ikke har en fra BESO styret ved din skole er all kontaktinformasjon tilgjengelig på våre nettsider.

Møte BESO har gjennomført med ledelsen for FOS ble vel mottatt. Vi møtte med en lang liste over punkter sittende styre har blitt enig om at FOS kan forbedre seg på, som f.eks. bedre plassering av informasjon, optimalisering av de fysiske testene og effektivisering av dødtiden. Ledelsen for FOS har tatt samtlige punkter opp til vurdering og vil komme tilbake til BESO med et svar når den faktiske planen for FOS er klar.

Vi har også gjennomført en spørreunde med alle skolesjefer for å kartlegge hvor de forskjellige skolene gjennomfører veiledersamtaler ved skolene. Responsen har vært bra og positiv fra skolesjefene og tilstanden er jevnt over god. Neste steg i denne saken blir trolig å kjøre en liten undersøkelse på prosessen med veiledersamtaler har vært for elevene ved de samme skolene.

I mai kommer et høydepunkt for årets styre, nemlig BFO sin kongress, det høyeste organet i BFO som vil bestemme BFO sin handlemåte de neste årene. I denne forsamlingen har BESO tre plasser pluss min faste plass i BFO sitt hovedstyre. Dette vil finne sted i tidsrommet mellom 20. til 22. mai. BESO og KAFO er begge to organer innenfor BFO som blir lyttet til under kongressen. Så jeg vil oppfordre alle som leser dette innlegget til å tenke seg litt om, hva synes du at BFO skal være. Hvis du har et svar på dette er dere hjertelig velkommen å sende dette til meg og det vil bli tatt til ettertanke når jeg entrer talerstolen under kongressen. BESO representerer befalelevne og det er deres mening som vi skal videreformidle. Dette er en ypperlig mulighet å være med å forme fagforeningen du selv trolig vil være medlem i alt fra ett år fremover til en hel karriere i Forsvaret.

Marius Thorsø
Leder Befalelevnes Samarbeidsorgan

HJEMMEARBEID FOR GENERALSEKRETÆREN

Vi må gratulere Jens Stoltenberg – og oss selv – med hans utnevnelse til NATOs generalsekretær. Det bør bidra til å skjerpe interessen for Forsvarets operative kapasitet.

Kommentarer til utnevnelsen har pekt på at Norge er et (eller det?) ledende land i Europa når det gjelder omstillingen av forsvaret fra den kalde krigens masseoppsetninger til høyteknologiske, mindre avdelinger for tidens behov. Således skal Norge være et eksempel for andre land, og Stoltenberg, som landets statsminister gjennom en stor del av omstillingsperioden, en troverdig pådriver for utvikling av alliansens militære kapasitet i en usikker tid.

Et gjennomgående trekk i de fleste europeiske NATO-land, og ikke minst i de største på Kontinentet, er at de har store, gammelmodige styrker på papir, men lite å stille opp for aktuelle utfordringer. Vi, derimot, har avvirket det gamle og bygget opp moderne avdelinger, - hær, sjø og luft.

Dog har vi et alvorlig problem: Vårt

moderne men meget lille forsvar er underfinansiert slik at det er huller og mangler gjennom store deler av strukturen. Det gjelder personelloppsetninger, materiell, vedlikehold og øvinger. Resultatet er at heller ikke vårt forsvar har nevneverdig evne til innsats ut over de løpende fredsoppgavene hjemme og våre bidrag i internasjonale operasjoner. Dette har jeg redegjort for i en rapport utgitt av Civita. Høyre og Fremskrittspartiet oppfattet situasjonen i opposisjon, og lovet i valgprogram og regjeringserklæring en gjennomgang med formål å bringe bedre balanse i forsvarsplanleggingen. Den manglende balansen mellom oppgaver og struktur, og mellom struktur og finansiering er en kjerneproblemstilling som både de seneste parlamentariske utvalg og skiftende regjeringers forsvarspolitiske dokumenter har skygget unna. Følgelig har vi opparbeidet et politisk etterslep i form av underfinansierte ambisjoner som det blir krevende å rydde opp i. Selv om Forsvaret har god oversikt over status for styrkenes beredskap og utholdenhet, vil det rimeligvis kreve tid å vurdere alternativer for konkretisering og nødvendige

prioriteringer av de omfattende, men rundt formulerte oppgavene som Forsvaret i følge stortingsdokumentene skal ivareta.

I mellomtiden ville det vært betryggende om Statsråden kunne fortelle at prosessen er i gang. Med status som mønsterland i forsvarsplanlegging skylder vi også NATOs generalsekretær et realistisk bilde av vår reelle kapasitet for militær innsats. Slik forståelse har han ikke fått som Statsminister.

Nils Holme

Tidligere sjef FFI

FREDEN OG SIKKERHETEN I EUROPA I FARE!

Dette må være åpenbart når et av våre naboland, Den Russiske Føderasjonen, mener at landet har rett til å gripe inn militært på andre staters territorium for å beskytte «landsmenn», det vil si borgere av russisk avstamning, når disse hevder å bli diskriminert eller angivelig er i fare. Dette strider mot alle politiske kjøreregler i vår del av verden. Og skulle noe slikt skje, har vi internasjonale organisasjoner som håndterer slikt, for eksempel OSSE, Europarådet og FN.

Den 21. mars 2014 er en skammens dag i Europa. Europa er satt 75 år tilbake. Ikke siden 2. verdenskrig har Sovjetunionen/ Russland annektert deler av en annen stat. Da ble de tre baltiske land, Estland, Latvia og Litauen, tvangs-innlemmet i Sovjetunionen, en hendelse som utløste omfattende deportasjoner, drap og henrettelser. Dette skjedde i samforståelse med Hitler-Tyskland, i henhold til Hitler-Stalin-pakten av august 1939. Hitler og Stalin delte også Polen mellom seg. Etter andre verdenskrig fikk Stalin beholde sitt krigsbytte, både de østlige deler av Polen og

de baltiske land, mens Polen fikk deler av Tyskland som en slags kompensasjon. Finland mistet to områder, Karelen og Petsamo, til Russland. Putin trækker etter mitt skjønn solid i fotsporene til Stalin og Hitler. Den sistnevnte mente også at folk av tysk avstamning måtte få leve i Det 3. tyske rike. Sporene fra 2. verdenskrig burde skremme!

Hva Putins neste trekk er, vet ingen. I Baltikum, spesielt i Estland og Latvia, som begge har en betydelig befolkning av russisk avstamning, føler de seg ikke trygge. Det samme gjør man heller ikke i Moldova, hvor et utbryterområde, Transnistria, ønsker seg til Russland. Ingen stater, heller ikke Russland, har anerkjent dette området som uavhengig. Men det har Russland gjort med de georgiske utbryterrepublikkene Abkhasia og Sør-Ossetia. Men manglende internasjonal anerkjennelse kan godt medføre at disse områdene, som internasjonalt er anerkjent som georgisk territorium, blir opptatt i Den russiske føderasjonen.

Putin har tidligere sagt at Sovjetunionens

oppløsning var det forrige århundres største tragedie. Russisk utenrikspolitikk er nå ikke bare preget av usikkerhet, men også preget av ønsket om et større Russland. Grenser og avtaler betyr i dag ikke så mye for russerne og deres ledere. Vi gjør klokt i å ta dem på ordet. Det er ikke sikkert at Krim blir den siste russiske annekasjonen!

Nils Tore Gjerde

medlem av Romsdal forsvarsforening

KJEKT Å HA! kjekt å vite

CASIO PROTREK PRG-550-1A9CR

ProTrek fullspekket med praktiske funksjoner.

Dette er virkelig en klokke å anbefale. Enkel utforming, som gjør det lett å anvende klokken sine funksjoner. Klokken har altimeter, barometer og termometer. Den har et stilig design og er fullspekket av praktiske funksjoner. Klokken er vanntett ned til 100 meter og har et soldrevet batteri. Klokken fremstår som svært solid med reim av resin og klokkehus av mineralglass. Klokken har også et digitalt kompass som hjelper deg på vei i villmarken.

Casio ProTrek PRG-5501A9CR koster 1999,- og kan kjøpes på bfo.milrab.no eller per telefon 53 69 78 78.

OAKLEY RADAR PATH

Solid solbrille fra Oakley

Med mer enn 30 års erfaring har Oakley inntatt posisjonen som ledende merke innenfor solbrilleteknologi. Denne modellen skuffer ikke og går inn som en av toppmodellene til Oakley. Det tar kun sekunder å skifte linse, og man kan dermed optimalisere bruk etter lysforhold.

Solbrillen filtrerer bort 100%

UV stråling. Oakley Radar

Path er konstruert slik

at varm luft blir

filtret bort, noe som

minimerer dugg.

Solbrillen er svært lett

og anbefales på det

sterkeste til aktivt bruk.

Oakley Radar Path koster

1299,- og kan kjøpes på

bfo.milrab.no eller per telefon 53 69 78 78.

CAMELBAK BOTTLE 0,75 LITER

Funksjonell drikkeflaske

Det er ikke rart at nettopp denne drikkeflasken har blitt så populær som den har blitt. Drikkeflasken har en stor åpning, noe som gjør at den enkelt kan rengjøres. Du kan til og med sette den rett i oppvaskmaskinen. Materialet som er brukt er av høy kvalitet og setter dermed ikke smak på innholdet i flasken. Du kan enkelt koble flasken til drikkesystem fra Camelbak og kan dermed putte flasken i sekken og drikke fra en slange mens du er på marsj. Flasken kommer i mange forskjellige farger!

Camelbak Bottle koster 179,- og kan kjøpes på bfo.milrab.no eller per telefon 53 69 78 78.

LEATHERMAN SIDEKICK

Leatherman til en utrolig god pris.

Sidekick er en av bestselgerne til Leatherman. Selv om multiverktøyet har en relativt lav pris, så har den fortsatt de fleste praktiske funksjonene du kunne tenke deg.

Som Leatherman flest er den laget i et solid materiale. Den har en fjærbelastet tang med avbiter, 2 flatt- og en 1 stjerneskrue, knivblad, metallfil, sag, avmantler, jekk for flaskekorker, boksåpner og mye mer. Den veier 198 gram og det medfølger etui og klips, noe som gjør at du enkelt kan feste den til et belte.

Leatherman Sidekick koster 449,- og kan kjøpes på bfo.milrab.no eller per telefon 53 69 78 78.

INTOPSKOKKEN

HURRYCURRY

Dagens oppskrift er litt preget (PREGA!!) av dårlig planlegging, og litt sånn hva-har-vi-tilgjengelig-i-dag opplegg. Samt at jeg trengte en pause fra Middelhavet...

Skal du impe daten din med noe skikkelig godt, så går det nesten ikke an å gjøre feil med en skikkelig Curry. Så kan du fremstå som en skikkelig globetrotter da vet du, og jule litt om den gangen du var på backpackertur i Østen og fikk denne oppskriften av noen i en avsidesliggende landsby ingen med lavere grad enn fenrik hadde vært i før deg (Selv om du aldri kom lenger enn Kiel på Interrail-turen din).

CURRY MED SVIN 4 PERSONER

(Eller to skrubbsultne BFO-delegater)

INGREDIENSER

600g strimla svinekjøtt
5 små poteter
4 gulrøtter
1 løk
1 rød chilli
1 liten rød paprika eller en halv stor (hvis du er veldig glad i paprika, så kan du ta hele)
Paprikapulver
2-6 ts worchestershiresaus
1-2 Ss Koriander (tørket. Bruker du fersk, så hakk den fint)
Salt og pepper
Olje (raps eller solsikkeolje. Ikke spør om den du vet. Vi er ferdig med den.)
5 dl kokende varmt vann (bruk en vannkoker - alle har en vannkoker, selv plikttersjanter!)
2,5 terning hønsebuljong
2 SS Tomatpuré
4 Ss passata

SAUS

Finhakk løk og parika. Kutt gulrøttene og potetene opp i små terninger. Rens chilien for frø og hinner, med mindre du er en sånn gærning som liker at maten svir av deg tannkjøttet, da kan du beholde frøene, og finhakk den. Varm opp 2 spiseskjeer med olje i ei stor jerngryte. Fres løk og poteter på sterk varme i 2-3 minutter. Ha i tomatpuré og fres videre i tre minutter til. Legg i gulrøtter, chili og paprika og fres det raskt. MHa i passata og rør godt. Slå over vannet og smuldre buljongterningene i. Rør godt. Ha i worchestershiresaus, smak deg fram. Worcestershiresaus lager en fin farge og setter en søt smak på maten. Skru ned varmen og la det stå og småkoke mens du lager resten. Rør av og til.

KJØTT

Varm opp 2 spiseskjeer olje i ei steikepanne. Ha i kjøttet og krydre det med parika og koriander. Brun det godt på middels til sterk varme. Når kjøttet er gjennomstekt, ha det i gryta og rør sammen. La det stå og putre i ca 30 til 40 minutter. Smak til med salt og pepper.

Serveres rykende varm med jasminris eller basmatiris. Lag risen mens gryta står og putrer. Til denne retten er det veldig godt med cashew eller peanøtter drysset over. Ananas passer og. Du kan godt lage pilaff og servere med denne. Nan hører også med. Lærer du deg noen ord på Hindi du kan nynne mens du kokkelerer, så fremstår du som skikkelig verdensvant.

Kokkens tips: Jo lenger denne gryta får stå og putre, jo bedre blir den, litt som en major. Har du god tid, kan den godt stå på svak varme i en til to timer. Den kan også lages klar kvelden før, og bare varmes godt opp før servering. Det er fullt mulig å bytte ut svinekjøttet med kylling, det er like godt det. Den kan også serveres uten kjøtt, bare krydre litt ekstra, eller øk mengden grønnsaker.

kripyā bhojan kā ānañd lijyai

Sahtein!

KINA KAN DROPPE NORD-

Kina har vært Nord-Koreas eneste støtteland etter at Sovjetunionen kollapset. Regimet i Pyongyang har alltid kunne stole på at Kina vil ta brodden av de verste sanksjonene som FN vedtar samt gi økonomisk nødhjelp. Men tegn tyder på at elementer i kommunistpartiet begynner å bli lei av Pyongyang-regimets evige krigshissing.

Kim Jong-Un med følge av «nikkedukker».

TEKST: TOR HUSBY

Assisterende redaktør Deng Yuwen i ukeavisen "Study Times", som utgis av kommunistpartiets sentrale partiskole, anbefalte i en artikkel i Financial Times i vinter at Kina burde gi det nord-koreanske regimet på båten. Alliansen var både utdatert og Nord-Korea har ikke lenger vært noen buffer mot amerikansk innflytelse. Mest oppsiktsvekkende av alt var at Deng var redd for at Kim Jong-un regimet kunne bruke atomvåpen mot Kina.

POLITISK BAKSMELL

Deng står ikke alene. The Economist skrev i november at professor Ren Xiao ved Fudan universitetet nylig beklaget seg over Nord-Koreas 3. atomtest, som fant sted under den kinesiske nyttårsfeiringen i år. At testen skjedde på denne dagen la en demper på feiringen blant Kinas ledere og ses på som et bevis på at Pyongyang viser liten respekt for Kinas interesser. At Kim Jong-un trækker Kina på tærne tolkes som at han ville demonstrere at han var en like tøff "geriljaleder" som bestefaren, Kim Il-sung. The Economist spår at Pyongyang må regne med et politisk baksmell og man legger merke til at mens president Xi Jinping har opptrædt temmelig kaldt overfor Nord-Korea, skrudde han på sjarmen da Sør-Koreas nyvalgte kvinnelige president Park Geun-hye besøkte Beijing i juni. Ikke bare

snakker hun kinesisk, men Kina og Sør-Korea har en blomstrende handel i motsetning til handelen mellom Kina og Nord-Korea.

Den amerikanske forskeren Mark Fitzpatrick påpeker i det sikkerhetspolitiske tidsskriftet "Survival", at de langsiktige trendene tilsier at Kina vil fjerne seg fra Kim-regimet som følge av regimets uberegnelighet. For å holde seg til de siste årene har Nord-Korea torpedert en sør-koreansk korvett, skutt mot en øy i Sør-Korea, foretatt tre atomprøver og truet Guam, Okinawa, Hawaii og vestkysten av USA med atomangrep. De siste truslene kom i vår. Nord-Koreas påstander om at man står overfor en akutt invasjonssfare har ingen basis i virkeligheten. Teoretisk er Nord-Koreas atomvåpen i stand til å nå USA – og Øst Finnmark – etter at man skjøt opp tre-trinns-raketten Unha 3 i desember. Den kan ha en rekkevidde på 6.000 km. Deler av USAs etterretningstjeneste tror at Nord-Korea kan forminske en atomladning slik at den får plass i nesen på en ballistisk rakett. Treffsikkerheten og sprengkraften vil imidlertid være usikre størrelser.

KINA TRUET

De samlede langvarige negative trendene i Nord-Korea truer ikke bare de demokratiske nabolandene, men også Kinas sikkerhet både på kort og lang sikt. Her er Fitzpatrick på linje med kinesiske Deng Yuwen.

Kim-dynastiets militære provokasjoner, statsterrorisme, kidnappinger og statlige falskmynteri gjennom tre generasjoner har vært den største kilde til spenning i Nord-øst Asia. Ingen skal undre seg over at rustningsspiralen så det suser. I alle år etter at Koreakrigen sluttet i 1953 har USA måttet stasjonere store styrker i regionen for å være forberedt på det verste. I 2013 har amerikanerne ca. 28.000 soldater i Sør-Korea og holder fortsatt sin atomparaply over landet. Men atomvåpnene som var lagret i Sør-Korea ble trukket tilbake i 1989. Det er bare Pyongyang som fortsatt påstår at de er der. Selv om at det sør-koreanske forsvaret har langt færre mann under våpen enn Nord-Korea, er det så slagkraftig og moderne at det kan stoppe enhver nord-koreansk invasjon. Hæren har 640.000 soldater fordelt på 20 divisjoner støttet av 460 kampfly og 5.300 stykker artilleri. Marinen er betydelig større enn den nord-koreanske motpart og har bl.a. moderne fregatter med omtrent det samme AEGIS-system som Norges "Nansen"-klasse. Like viktig er at regjeringen i Seoul har erklært at landet ikke vil sitte passivt hvis nord-koreanerne enda en gang skulle herje sør for grensen.

HANEMARSJ I SULT

Nord-Koreas hær kan nok virke imponerende med sine snorrette geledder av utmagrede soldater i hanemarsj i Pyongyang. Men

-KOREA

Kim Jong-Uns far, med festpyntede generaler.

realiteten er at den dramatiske tilbakegangen i økonomien, som har brakt Nord-Korea ned på linje med fattige land i Afrika, også rammer forsvaret hardt. Det rapporteres til og med at militæravdelinger sulter. Avdelingene sliter dessuten med mer og mer foreldet utstyr og oljemangel. Industri og transport har også stort sett gått i stå av mangel på elektrisitet, olje og reservedeler. Det er i denne situasjonen at atomvåpnene blir regimets viktigste garanti. Vi må regne med at Kim Jong-un aldri frivillig vil gi slipp på dem, uansett hvilke politiske og økonomiske goder regimet tilbys. Atomvåpnene er det eneste regimet kan være stolt av.

Nord-Koreas interesse for atomvåpen stammer fra 1950-tallet da man fikk sovjetisk hjelp til å bygge en atomreaktor. Det var også sovjetisk press som førte til at Nord-Korea sluttet seg til Ikke-spredningsavtalen i 1985. Da stod Gorbatsjov ved roret i Moskva. Han regnet nok ikke med Kim Il-sungs sluhet. Serien av forsinkelser og omgørelser, løgner og bortforklaringer er klare bevis på at denne undertegnelsen og alle senere avtaler skjedde med den klare hemmelige forutsetning at alle avtalene skulle brytes. Derfor vokser landets atomvåpen fra år til år.

Men den triste sannhet er at atomvåpenprogrammet sluker ressurser og ødelegger mulighetene for økonomisk utvikling. Ingen land vil gi hjelp, foreta investeringer eller fremme samhandel med et land som regelmessig kommer med atomtrusler. "Survival" anbefaler at Pyongyang-regimet må tvinges til å velge mellom overlevelse eller atomvåpen.

Kim Jong-uns andre trumfkort, som ville gjort president Assad i Syria grønn av misunnelse, er ukjente mengder biologiske og kjemiske våpen i Nord-Koreas arseneraler – antrax, botulisme, kolera, nervegass, pestbakterier, tyfus og gulfeber. De kan gjøre ubotelig skade hvis de spres i en krig.

Ulempen for brukeren er at de også kan ramme egne styrker og eget samfunn.

SAMMENBRUDD

Pyongyang-regimet kan vare i årevis, eller sammenbruddet kan komme plutselig, i likhet med hva som hendte i Sovjetunionen i 1991. Da vil det være et livsviktig spørsmål for alle land i Nord-Koreas nærhet å få kontroll over landets ABC-våpen. Hvordan vil Kina reagere hvis USA prøver å sikre seg dem? Vil USA like at Kina gjør det? Hva gjør Beijing hvis et sammenbrudd i nord fører til et gjenforent Korea med en sterk amerikansk innflytelse? Sjansen for kinesisk passivitet vil nok ikke være stor, for å si det mildt, spesielt sett på bakgrunn av økende kinesisk vilje til å ta kontroll over ørsmå øyer i Kina-havet. Og når det gjelder Korea har Kina gjennom meste parten av historien dominert sin vesle nabo.

Selve skrekkszenariet er at sammenbruddet i nord ikke skjer fredelig, men under vold og kaos. Da kan regimet med ryggen mot veggen bruke sine ABC-våpen mot indre og ytre fiender. Da kan det bli mange Hiroshimaer.

Forskeren David Gompert anbefaler i "Survival" at USA starter nære konsultasjoner med Kina der målet bør være en tentativ avtale om koordinerte operasjoner og ansvarsfordeling mellom Beijing og Washington. Partene bør i tide forberede seg på å unngå det aller verste.

Det fins bare en lykkelig utgang på tragedien, nemlig gjenforening og etablering av en atomvåpenfri, demokratisk republikk med markedsøkonomi. Sør-Korea har erklært at et gjenforent Korea skal være fritt for atomvåpen.

TYSKLAND BRUKER MER PÅ FO

Tyskland er et av de få land i Europa som opprettholder forsvarsbudsjettet. Med 33 mrd. euro (ca. 274 mrd. kroner) er det 1,30 prosent av brutto nasjonalprodukt. Det er et stykke igjen til NATOs krav om 2 prosent, men tysk økonomi – og dermed BNP – er i vekst. Dette betyr at det avsettes mer til forsvar etter hvert.

TEKST OG FOTO: TOR HUSBY

De tyske forsvarsreformene fortsetter under storkoalisjonen mellom kristelig-demokratene og sosialdemokratene som ble etablert i fjor høst. Intensjonen fra den tyske regjeringen er å styrke det gamle forsvars- og sikkerhetspolitiske samarbeidet med Frankrike. Nå vil Angela Merkel ha mer dynamikk inn i forholdet etter at det har ligget mange år i bakevjen.

Tyskland har også en omfattende samarbeidsavtale med Polen, som kjøper brukte tyske Leopard stridsvogner fra Bundeswehr. Begge land har nå 225 Leo 2-stridsvogner. Mens Tyskland reduserer øker Polen sin panserstyrke. Det er nytt at en så sterk pansernasjon som Tyskland reduserer dette tradisjonelle våpenet.

INTOPS STYRKES

Som ledd i det omfattende spareprogrammet som startet rundt 2010 skulle forsvarsbudsjettet slankes med 8 milliarder euro frem til 2014 og Bundeswehr reduseres fra 250.000 til 185.000 menn og kvinner. Dette tallet skal ligge fast i de neste fire år. Også tallet på sivilt ansatte er redusert fra ca. 100.000 til 55.000. Verneplikten ble gitt på båten i 2011 og tallet på kaserner har skrumpet. Øksen ble også svingt over det tungroddede forsvarsdepartementet som også fikk staben omtrent halvert. Innsatsstyrkene ble imidlertid prioritert. Tyskland skal ha 10.000 menn og kvinner parat til internasjonal innsats. I realiteten binder INTOPS en styrke på 30.000 mann, fordelt på en tredjedel som er deployert, en tredjedel under opplæring/forberedelse og en tredjedel som er kommet tilbake fra oppdrag og rekondisjonerer materiell og personell.

Status vinteren 2014 er at Tyskland har 5.000 menn og kvinner deployert i INTOPS-kategorien. Tyngdepunktene er ISAF i Afghanistan og KFOR i Kosovo. Inntil høsten 2013 ble KFOR ledet av den tyske general Halbauer. Han var den fjerde tyske KFOR-sjefen på rad. I tillegg er det et tysk Patriot-batteri i Tyrkia (300 mann) og en fregatt og patruljefly i EUs operasjon Atalanta utenfor Somalia (ca. 350 mann) Det er allerede bestemt at Bundeswehr hever tallet på soldater i Mali fra 170 til 250 for å støtte EUs treningsmisjon og FN (MINUSMAA) for å hindre at Mali overtas av islamister. Bundeswehr deltar ikke med en kampstyrke, men gir støtte på ingeniør-, sanitets- og logistikk-siden

KJØPER FLERE EUROFIGHTERE

Luftwaffe har pr. 2014 ca. 100 Eurofightere. Tallet skal økes til 140 i de nærmeste årene. Samtidig beholdes 85 eldre, men oppgraderte, Tornadoer frem til 2025. Eurofighterne brukes i luft-til-luft rollen, mens Tornadoene er i luft-til-bakke segmentet samt elektronisk krigføring og hører til Hærens flyvåpen i motsetning til Eurofighterne. Marinen har dessuten sitt eget flyvåpen med Orion overvåkingsfly og marinehelikoptre. Men tyskerne flyr ikke så mye nordover som før, bl.a. som resultat av at flyovervåkingen utenfor Somalia krever mye ressurser.

At verneplikten forsvant har ført til problemer med bemanningen av Bundeswehr, særlig gjelder det Marinen, som i hovedsak nå rekrutterer frivillige fra Nord Tyskland. Problemene er også en gjenspeiling av at det går godt i tysk næringsliv der arbeidsløsheten er 8 prosent og at Bundeswehr ikke har vært i stand til å tilby høyere lønninger.

Marinen forandrer strategi og struktur ved at de siste håndfull MTB-fartøylene – de såkalte Schnellboote av type "143" – utfases innen 2016. I stedet går Marinen inn for større havgående korvetter av "Braunschweig"-klassen (K-130), som det er bygget fem av. Med sine 1.840 tonn er de av størrelse med den gamle "Oslo-klassen"

– "Braunschweig"-korvettene er en ny type

skip. De har helikopterdekk, mineleggingskapasitet og stealth-teknologi. Korvettene har en fart på 26 knop, 58 manns besetning og sju dagers utholdenhet, men dette stiger til 21 dager under tokt med logistikkskip. De er utrustet med en 76 mm kanon på fordekket supplert med en 27 mm, samt svenske RBS-15 overflatemissiler (Saab/Bofors). Men i løpet av ti år må marinen fornye sine missiler. Foruten RBS har de også amerikanske "Harpoon" (på fregattene) Alle missilene trekker på årene. Det tyske foresvaret ser på norske erfaringer med NASAMS og sjømålsmissilene NSM, som jeg stadig får spørsmål om. Tyskerne vurderer også i fremtiden å testskyte sine missiler fra Andøya, sier Norges forsvarsattache i Berlin, kommandør Frode Vincent Færavaag til Offisersbladet.

Forsvaret i Norge kan ha noe å lære av den tyske marinen som seiler fire av de fem nye korvettene. De har bl.a. allerede deltatt i Unifil-aksjonen utenfor Libanon.

De tyske fregattene har i dag SeaLynx helikoptre. 18 NH90 maritime helikoptre er bestilt - av samme type som den norske marinen vil få.

– Dette betyr at det er potensiale for et tettere samarbeid mellom den tyske og norske marine om noen år, tror Færavaag.

I likhet med den norske marine har også

Tysk Eurofighter Typhoon.

Bundesmarine seks ubåter. Men de tyske er at Alfa 214A-klassen med luftuavhengig fremdriftsmaskineri (AIP). Våre Ula-ubåter kan ikke oppgraders til AIP. Dette vurderes imidlertid å være et "must" for neste generasjon ubåter som Marinen anskaffer.

FJERNSTYRTE DRONER

Færavaag opplyser at den tyske marinen tester bruk av fjernstyrte droner av typen S-100 Schiebel på korvettene. Hvis testene går som de skal, kan de bli operative på fartøyene fra 2016. Schiebel-dronene produseres Østerrike og har en ny type teknologi. De er lette, fjernstyrte, trenger kun små skipsdekk for å lande og ta av. Schiebel-dronene flyr høyt og langt og har gode optiske kameraer og andre sensorer og kan overføre databilder tilbake til korvettene. Lignende typer er under innføring på noen av de mindre fartøyene i US Navy. I fremtiden kan det kanskje bli aktuelt å få fjernstyrte maritime

droner på norske kystvakt-og marinefartøyer, sier forsvarsattacheen.

Senior stabsoffiser Ottar Haugen i KV-staben sier i en kommentar til Offisersbladet at hverken Schiebel-droner, eller noen andre typer, ennå har vært på tale på noen KV-skip. I 2012 ble et svensk drone-system testet fra land utenfor Vardø mot et KV-fartøy som lå med oljelenser. Hensikten var å teste hva dronen kunne observere.

-Jeg er ikke kjent med at noen flere tester er på gang, sier Haugen.

KINAS MARINE TESTER

Wikipedia melder at det er en åpen hemmelighet at den kinesiske marinen har kjøpt 18 Schiebel-droner fra Østerrike. Offisielt hevder kinesiske myndigheter at disse dronene kun skal brukes til sivile formål. (EU har restriksjoner på avansert militær teknologi til Kina) Ifølge bilder tatt fra et japansk krigsskip i mai 2012 ble en slik

drone fløyet fra en kinesisk missilfregatt av typen 054A. S-100 droner skal også med hell ha blitt testet fra europeiske krigsskip. Det rapporteres at slike maritime droner har en god utholdenhet på flere timer og en formidabel sensor kapasitet. De kan dermed bidra til en maritim billedbygning som et fartøy alene ikke vil være i stand til.

Norges forsvarsattache i Berlin, kommandør Frode Vincent Færavaag.

Leopard 2A5 i Bundeswehr.

Den tyske forsvarsminister Thomas de Maiziere Saxony og statssekretær Stanislaw Tillich besøker tyske soldater i ISAF Mazar e Sharif.

NORSK FIRMA ER VERDENSLEDENDE PÅ UAV–NANO

I Asker finner vi firmaet Prox Dynamics i diskrete lokaler rett ved avkjøringen til Holmen. De har utviklet verdens minste UAV-helikopter, med en vekt på kun 16 gram.

Av EINAR HOLST CLAUSEN

Fra etableringen i 2007 med gründeren Petter Muren og tre ansatte, er de nå 43 ansatte, i hovedsak systemutviklere, fra det tidligere Tandberg - et lite stykke norsk industrihistorie. Prox Dynamics har på teknologisk side, samarbeidet med FFI, og har fått økonomisk støtte fra Innovasjon Norge. De fikk i 2013 Forskningsrådets innovasjonspris på 500.000 kroner.

Nano-helikopteret som Asker-firmaet har utviklet, har fått navnet PD-100 «Black Hornet», og det har utvilsomt vakt oppsikt på verdensmarkedet. Britiske styrker i Afghanistan har allerede brukt Nano-UAV'en i to år, så den er såkalt «Combat proven». Britene har foreløpig kjøpt 200 systemer, men med noen flere helikoptre pr enhet, hele 1.700 nano-helikoptre totalt. Britene har en opsjon på kjøp av systemer for inntil 190 millioner kroner.

«Black Hornet» er utrolig lite til å inneholde blant annet microkamera med høy oppløsning, elmotor, gyrostabilisering, styresystemer og autopilot. Man kan faktisk putte det i brystlomma på skjorta, og med sine 16 gram, merker man nesten ikke at det ligger der. Denne lille krabaten, har en flygetid på 25-30 minutter, og kan operere helt ut til 1.500 meter fra operatøren, og lades opp igjen på ca 45 minutter.

Hvert system blir levert med spesiallaget vest, nedvippbar monitor, styrespak og to nano-helikoptre.

«Black Hornet» skal i følge administrerende direktør i Prox Dynamics Gudmund Kjærheim, være svært lett å fly. Operatøren følger med på skjermen, starter det fra hånden sin, og gir kun styrekommando frem/tilbake/opp/ned, på en enhånds kontrollenhet. Resten ordner det helautomatiserte systemet selv. Slipper operatøren kontrollenheten, står helikopteret og Hooverer på samme sted, til nye styresignaler blir gitt. Systemet har også en knapp som ved et enkelt trykk sørger for at nano-helikopteret på egenhånd returnerer tilbake til operatøren.

Nå er US Army også interessert, og Army Contracting Command har inngått en utviklingskontrakt med Prox Dynamics, verdi 15 millioner kroner, for videre utvikling og med tanke på fremtidig kjøp av dette unike Nano UAV-helikopteret, eller som Prox Dynamics kaller det, PRS (Personal Reconisance System). Army Contracting Command fikk inn 900 søknader om utviklingskontrakt på diverse materiell, og valgte ut 20. Prox Dynamics var eneste bedrift utenfor USA!

Asker-firmaet har antageligvis skutt gullfuglen. De er alene i verden om denne unike nano-teknologien til bruk i UAV'er (/PRS'er). Det er også det rette tidspunktet for slik

teknologi, da reduksjoner i hærstyrkene over hele verden, kompenseres med høyteknologisk materiell. En utvikling vi også har sett i Norge de siste årene. Britiske kilder på operatør-nivå bekrefter at utviklingen av høyteknologisk materiell, slik som blant annet nano-uav'er, er «Game changing».

Potensialet for bruk av nano-UAV'er, er langt større enn kun til bruk i Forsvaret. Man kan lett tenke seg at både Politi og Brannvesen kan ha nytte av slik teknologi, enten ved gisselsituasjoner, eller brann der det vurderes som uforsvarlig for redningsmannskapene å komme for nære. Prox Dynamics vurderer kontinuerlig dette med å bygge inn flere sensorer i «Black Hornet» som eksempelvis kan detektere radioaktiv stråling eller farlige gasser.

På slutten av Offisersbladets meget interessante orientering hos Prox Dynamics i Asker, kunne Kjærheim fortelle at det er Hapro på Hadeland som produserer systemene, men at produksjonen av selve helikopteret skal flyttes til Eggemoen ved Hønefoss. Firmaet oppretter nå også et avdelingskontor i Sommerseth/Kentucky/USA, og etter hvert et salgskontor i Alexandria/USA. Nå har høyteknologibedriften vokst seg så store, at de flytter til større kontorfasiliteter i Asker.

Offisersbladet ønsker Prox Dynamics lykke til med videre forskning/utvikling!

TEKNOLOGI!

Prox Dynamics 16 grams Nano-UAV
PD-100 «Black Hornet».

Adm Dir i Prox
Dynamics, Gudmund
Kjærheim.
Foto: Offisersbladet

«Black Hornet» er så lite at det kan
snike seg inn nesten over alt.

FORSVARET LETER ETTER ARCHER-ALTERNATIV

Etter at forsvarsminister Ine Eriksen Søreide oppga Archer-prosjektet før jul har Hæren og FLO vært i sving med å lage en revisjon av grunnlaget for nytt artilleri for Hæren og utarbeide en ny fremskaffelsesløsning.

Av **TOR HUSBY**

Oppgaven vil beskjeftige FLO gjennom 2014. Parallelt skal man se på hva som fins på markedet av nytt eller brukt artilleri, inkludert mulighetene for en oppgradering av det gamle M109-artilleriet.

-Men uansett om Forsvaret kjøper nytt eller gammelt, må vi gjennom tilpasninger til norske krav, opplyser brigader Bjarne Nermo, sjef Landkapasiteter i FLO på Kolsås. Sammen med stabssjef Arne Opperud i Hæren, har han en nøkkelrolle i å beslutte hvilket artillerisystem Hæren skal satse på fremover.

Å kjøpe brukt er ikke ensbetydende med å kjøpe billig. Brukt utstyr har sine utfordringer, som da Forsvaret satset store

ressurser på å tilpasse Leopard II stridsvognene fra Nederland til norske krav.

DEN KLASSISKE TREENIGHETEN

-Hæren har tre hovedkrav når det gjelder nytt artilleri: Mobilitet, ildkraft og beskyttelse for mannskapet. Dette er den klassiske treenigheten. Dagens norske M109-artilleri har hverken rekkevidde eller beskyttelse som vi ønsker. I prosessen fremover vil vi søke oss mot et ferdigutviklet produkt og primært samarbeide med andre land om anskaffelse, drift og kompetanseutvikling, sier Nermo.

Det er mest sannsynlig at Forsvaret vil videreføre 155mm rør i sitt fremtidige artilleri. Man har dessuten to hovedvalg når det gjelder rørlengde, nemlig om man

velger kaliber "39" eller "52" rør. Jo større kaliber desto større lengde på kanonrøret og dermed større skyteavstand og større presisjon. M109-familien har "39"-rør. Archer og tyske Panzerhaubitzer (PzH) har begge "52"-versjonen og skyter 10-15 km lenger enn dagens M109.

Når dette er sagt fremholder brigader Nermo at det likevel er fullt mulig både å drifte M109 i mange år fremover og ta inn nye krav til systemet. Vinghøg, i samarbeid med Bjerkvik Tekniske Verksted (BTV), oppgraderte 16 M109 enheter i 2007-08 med nytt posisjonerings- og navigasjonssystem. Artilleristene mater inn i systemet GPS-koordinatene hvor man er og hvor man skal skyte. Den gamle tidkrevende "landmålerjobben" er omme. BTV har også oppgradert

Forsvarets tilårskomne M109 155 mm felthaubitiz Foto Forsvarets Medjesenter.

Cesar artillerisystem produsert av Nexter.

Panzerhaubitze PzD 2000 fra Krauss Wegmann.

Velkjente M109 Palladin.

M113 systemet fra 1950-tallet. M113 har gått fra stålbelter til gummibelter og vognene har fått ny girkasse og motor. Ett prosjekt er allerede ferdig (M113F3). Flere andre står for tur.

ARCHER SPØKER

Inntil videre spøker Archer fortsatt i mange av kontorene på Kolsås, og vil fortsette å gjøre det store deler av 2014. Det er mange praktiske detaljer som må løses når et slikt omfattende prosjekt skal avsluttes. Sammen med sin svenske samarbeidspartner FMV skal FLO etablere en dialog med produsenten BAE-Bofors om hvordan den norske delen av kontrakten skal bringes til opphør.

-Før vi har dette stadiet bak oss kjenner jeg ikke hva det økonomiske utfallet vil bli

eller datoen for termineringen. Norge har hittil brukt ca en halv milliard kroner på det norsk-svenske utviklingsprosjektet, opplyser brigader Bjarne Nermo,

FRISTELSER

Forsvaret trenger ikke å være i beit for artilleri. Tilbudsmarked både i Europa og utenfor har mange fristelser. Såvel Tyskland som Nederland har brukte Panzerhaubitzer (PzH) til salgs. Et fransk alternativ er Cesar, produsert av Nexter. Også Tsjekkia, Sør Afrika og Sør Korea er interessante tilbydere av artilleri som kan møte de norske krav – når de foreligger. Man må heller ikke glemme den amerikanske M109-familien. USA skal fortsette å ha versjoner av dette helt frem til 2050-tallet.

Flere oppgraderinger er gjennomført og vil fortsette å komme. I dag bruker US Army de moderne M109 Pim og M109 Palladin.. Også en rekke andre land kjører ulike versjoner av M109-artilleriet.

HÆREN HÅPET PÅ AVLØSER I 2015

Hæren hadde håpet å ha en erstatter for M109 på plass innen 2015, slik planene var for levering av Archer-systemet. Nå må vi trolig vente på en avløser til 2020, sier Hærens stabssjef, brigader Arne Opperud til Offisersbladet.

Fra hovedkvarteret på Bardufoss fremholder brigader Opperud at M109 etter en mindre oppdatering for noen år siden fortsatt gir brigaden evne til hurtig og presis indirekte ild. Men en hovedutfordring

Feltskyting med det svenske artillerisystemet Archer. Foto: Bofors.

Brigader Bjarne Nermo, sjef FLO Landkapasiteter, ved en historisk 12 cm kanon av type M32 bygget av Kongsberg Våpenfabrikk i 1932. For å presisere: Den er ikke aktuell som avløser av M109-serien. Foto: Tor Husby.

er en begrenset rekkevidde på skytset. Dette er Hærens primære krav til et nytt artillerisystem. En annen utfordring er at M109- systemet er vedlikeholdskrevende, noe som både Hæren og FLO jobber aktivt med å motvirke.

KOSTER MYE

-Denne utfordringen vil øke de kommende årene, og vil kreve ressurser internt i Hæren og FLO inntil en erstatter er på plass innen 2020, sier stabssjefen.

Hvilke kravspesifikasjoner har Hæren til M109-avløseren?

-Hæren er i ferd med å slutføre en revisjon av kravdokumentet til prosjektet. Hærstaben har sammen med Hærens Våpenskole og FLO gjennomgått og prioritert kravene. Prosessen er krevende da man jo snakker om et artillerisystem i Hæren som skal operere i minimum 20-25 år. For Hæren er

det spesielt viktig at M109-avløseren har en rekkevidde og presisjon som gir brigaden nødvendig ildkraft og fleksibilitet i fremtiden. Vi ser at det utvikles "smart" ammunisjon til 155 mm artilleri som gir slike systemer en presisjon vi i dag ser leveres fra fly og helikoptre.

Var det fornuftig å avslutte Archer-prosjektet fra norsk side?

-Vi i Hæren har fulgt Archer-prosjektet tett og hatt en løpende dialog med FLO og FST. Hæren har hele tiden hatt fokus på at et nytt artillerisystem skal tilfredsstille noen viktige krav og samtidig ha akseptable driftskostnader. Når flere av disse kravene ikke kunne realiseres i Archer, mener vi det er riktig å finne et annet alternativ. Utviklingsprosjekter vil alltid ha en risiko for at kundens krav ikke kan oppfylles, presiserer Hærens stabssjef brigader Arne Opprud.

FAKTA

M109 fra slutten av 1960-tallet skyter tre skudd i minuttet.

Skuddvidde er 30 km.

Archer ble utviklet for å skyte 3 skudd per 15 sekunder.

Maksimal skuddvidde skal være 60 km med ammunisjonstypen EXCALIBUR

Pris: en halv millioner kroner pr. stykk

DEN SISTE SVENSKEKRIGEN

Grunnlovsvåren 1814 gikk over til en sommer i strid. Unionen med Sverige i 1814 ble ikke gjennomført uten en viss motstand, også av militær art, fra Norges side.

Av TROND SÆTRE

Kielfreden i januar 1814 innebar at Danmark skulle avstå Norge til Sverige, noe kronprinsregent Karl Johan hadde satt som betingelse for å gå inn i en allianse mot Napoleon. Dette satte kong Frederik 4. sin stattholder, prins Christian Fredrik, i en klemme. Han var egentlig innsatt for å styrke den norske lojaliteten til danskekongen. I den nye situasjonen valgte prinsen i stedet å stille seg i spissen for en norsk uavhengighetsbevegelse. 16. februar innkalte han 21 innflytelsesrike nordmenn til det som i ettertid er blitt kalt stormannsmøtet på Eidsvoll. Her ble den historisk viktige avgjørelsen tatt om å kalle inn til en riksforsamling som skulle gi Norge en selvstendig konstitusjon og egen konge.

Våren 1814 kunne den nye regenten og hans forbundsfeller arbeide i ro med konstitusjonen. Sverige hadde nemlig ikke anledning til å reagere på det spirende opprøret ettersom Karl Johan og styrkene hans var opptatt med å delta i sluttkampene mot Napoleon. Dermed kunne riksforsamlingen utforme og vedta en norsk grunnlov på den dato som vi i dag alle kjenner. Samme dag befestet også Christian Fredrik sin posisjon da han ble valgt til norsk konge.

Men vår ble til sommer, og med det var det slutt på at det norske uavhengighetsarbeidet fikk være i fred. De svenske hovedstyrkene vendte hjem i juni, og stormaktene ville ikke gi Norge sin støtte. Forhandlingene i juli brøt sammen, og dermed valgte både Norge og Sverige å forberede seg på krig.

Sverige hadde de beste forutsetningene, det kunne alle se. De talte flere mann under våpen – 45 000 mot de til sammen godt og vel 30 000 som ble mobilisert i Norge. Dessuten hadde de svenske soldatene mer trening og kamperfaring. Den norske marinen besto bare av mindre fartøyer, mest brigger og et større antall kanonbåter som befant seg på Hvaler i Østfold. Den svenske marinen hadde mye større fartøyer, velegnet til å sette i land tropper i Norge.

Og det var nettopp i Hvaler, svært tett på svenskegrensa, at den første svensk-norske trefningen etter 17. mai 1814 fant sted. 26. juli ble øysamfunnet erobret av den svenske marinen uten større kamphandlinger. Kaptein Fasting, den lokale kommandøren, så at de ikke kunne vinne, og at det tryggeste var å trekke seg tilbake. Karl Johan irriterte seg da også over at marinen hans ikke fikk fatt i de norske kanonbåtene. Fra Hvaler hadde svenskene anledning til å ta Kråkerøy, et strategisk heldig utgangspunkt for bombardere Fredrikstad. Byen ble erobret

den 4. august, og Karl Johan valgte den til sitt militære hovedkvarter i Norge. Christian Fredriks hovedkvarter var ikke for langt borte, i Rakkestad, og en svensk knipetang var i ferd med å danne seg rundt de norske styrkene her. Men svenskene lyktes ikke med å innta Fredriksten festning i Halden, tross i hardt bombardement

I mellomtida, den 31. juli, krysset den svenske generalmajor Karl Pontus Gahn grensen fra Eda i Sverige til Eidskog, men styrkene hans møtte på sterkere motstand. De marsjerte mot forsvarsverket Lier skanse i Kongsvinger, der de norske styrkene var konsentrert. Her befalte oberst Andreas Samuel Krebs over tre bataljoner på til sammen 2500 mann: Akershus skarpskyttere, Sønnenfjelske skiløperbataljon og det 2. Trondhjemske regiment Svenskene hadde tidligere erobret Lier skanse, under kamphandlinger i 1908, men ble denne gangen slått tilbake. Gahns angrep, som ble igangsatt den 2. august, var tredelt. Nordmennene ble drevet noe tilbake på østsiden, men på samtlige tre skanser ble svenskene slått så snart norske kanoner fikk dem på skuddhold.

Gahn ga de svenske styrkene ordre om retrett, men Krebs bestemte seg for å fotfølge dem. Da han fikk tips fra bøndene om at de planla å marsjere fra Matrand til grensa, planla han et angrep ved Skotterud. Her ledet han selv hovedstyrken, som angrep svenskene klokka tre om morgenen, den femte august, ved Matrand. En time senere angrep en annen norsk styrke fra Matrands venstre flanke. Gahn prøvde å trekke seg tilbake til Skotterud, men ble overrumplet av en norsk sidekolonne som vente på dem der. Slaget ved Matrand ble krigens største, med rundregnet

50 døde på hver side. Gahns styrker brøt gjennom de norske linjene og trakk seg tilbake til Sverige, men over 250 svensker ble tatt til fange. Dette skulle bli Norges eneste klare, militære seier under konflikten.

Selv om kamphandlingene bare foregikk på Østlandet, var spenningen stor over hele landet. I juni gikk det rykter om at svenske planla å sende styrker for å plyndre i Nord-Norge. Nyoppdagete historiske kilder forteller at en fogd i Nordland sendte ut fjellsamer for å rekognosere ved grensa, og ga dem ordre om å «føye de kraftigste Anstalter til Modværg» om de skulle oppdage fiendtlig aktivitet. Samme måned ble flere svenske mannskaper arrestert mens de prøvde å bortføre norske fartøyer som skulle bringe korn fra Danmark til Agder.

Ingen av de kongelige lederne så seg tjent med en langvarig krig. Christian Fredrik visste at Norge ikke kunne vinne, mens Karl Johan fryktet at en rent militær svensk seier ville koste for mye. Derfor ble det forhandlinger i Moss fra 10. august. Misnøyen var merkbar i Norge, der krigsviljen ennå var stor. Den nye avtalen, Mossekonvensjonen, innebar at Christian Fredrik måtte abdisere, og at Norge måtte avstå Fredriksten festning og flere andre norske militæranlegg til svenskene - Selv om den også slo fast at «garnisonen skal gaa ud af Fæstningen med Vaaben og Bagage og alle militære Honneurs». Men Mossekonvensjonen, innebar også at Norge fikk beholde grunnloven, og ble en likeverdig part i en personalunion med Sverige. Ved å vise motstandsvilje på et avgjørende tidspunkt, hadde nordmennene tatt et viktig skritt på veien mot full uavhengighet.

MAJOR BRIAN SHUL – SUPERPILOT PÅ BLACK

Brian Shul er en av få som har flydd verdens raskeste fly. Han har skrevet bok om sine opplevelser i denne utrolige maskinen, som var reneste «Star Wars» når den kom i operativ bruk så tidlig som i 1966, mange år før filmen med dette navnet. Offisersbladet har oversatt deler av et avsnitt i boken til norsk.

OVERSETTELSE: EINAR HOLST CLAUSEN

I april 1986 etter et angrep på amerikanske soldater i et Berlin diskotek, beordret president Reagan bombingene av Muammar Qaddafis terroristleir i Libya. Min oppgave var å fly over Libya og ta bilder/videoopptak av skaden som våre F-111 hadde påført. Qaddafi hadde etablert en «dødslinje», en territorial markering over Sidra Gulfen, og truet med å skyte ned enhver inntrenger som krysset grensen. Om morgenen den 15. april skjøt jeg forbi linjen i 3.420 km/t.

Jeg fløy en SR-71 spionfly, verdens raskeste jet, sammen med major Walter Watson, flyets rekognoserings- og systemoffiser (RSO). Vi var over Libya, og nærmet oss vår siste tur over det dystre ørkenlandskapet, når Walter informert meg om at han mottok «missile-warning». Jeg økte raskt vår hastighet, beregnet om raketten (sannsynligvis en SA-2 eller SA-4 bakke til luft rakett som går i Mach 5) kunne nå oss i vår høyde. Jeg fant ut at den ikke ville nå oss, og satset livet på flyet ytelse.

Etter noen spennende og lange sekunder, satte vi kursen mot Middelhavet. «Du ønsker kanskje å redusere litt på motorkraften foreslo Walter. Det var da jeg la merke til at jeg fortsatt hadde full «throttle», og vi fløy 1,6 kilometer hvert 1,6 sekund, godt over vår Mach 3,2 grense. Dette var det raskeste vi noen gang hadde fløyet. Jeg reduserte motorkraften til tomgang like sør for Sicilia, men likevel fløy vi forbi lufttankingene over Gibraltar.

Et betydelig antall fantastiske fly har vært produsert i løpet av 100 års flyhistorie. Det hele startet med brødrene Wright. Fly som Boeing 707, F-86 Sabre Jet og P-51 Mustang, er blant de viktigste flyene som har fløyet. Men SR-71, også kjent som «Blackbird», står alene som en betydelig bidragsyter til den kalde krigs seier, og som den raskeste fly noensinne. Kun 93 piloter US Air Force har fløyet «sleden», som vi kalte henne.

Så utenkelig det enn kan høres, forkastet jeg bokstavelig talt en gang SR-71. Mitt første møte med SR-71, kom da jeg var 10 år

gammel, i form av støpt svart plast i en Revell byggesett, skala 1:72. Å lime sammen den lange flykroppen, med alle delene, viste seg å være vanskelig. Mitt ferdige byggesett så ikke særlig tøft ut, med limsøl og misfarget svart plast. Det virket hengslete ut i forhold til de andre jagerflyene i min samling, så jeg kastet det i søpla.

Nøyaktig 29 år senere sto jeg full av ærefrykt i en hangar på Beale Air Force Base og stirret på flyet jeg en gang hadde kastet, men denne gang i full størrelse! Jeg hadde søkt om å få fly verdens raskeste jet, og dette var min første «walk-around» rundt ett av vår nasjons mest prestisjetunge fly. Under mine 13 år som jagerflyger, hadde jeg aldri sett et fly med en slik tilstedeværelse. Med en lengde på over 32,5 meter, var den nå ikke på langt nær hengslete.

Ironisk nok dryppet det fra flyet, omtrent som på min misformede modell for 29 år siden. På en SR-71 lekker drivstoff ut når den står på bakken. I Mach 3, utvider materialene seg flere centimeter på grunn av den høye

BLACKBIRD SR-71!

temperaturen. Forkanten av vingen kan varmes opp til hele 590 grader! For å hindre sprekkdannelse, ble ekspansjonsfuger bygget inn i flyet. Gummilignende tetningsmasse dekket sømmene, men ved lavere hastigheter lakk drivstoff gjennom leddene. SR-71 var den berømte Lockheed designer Kelly Johnsons «barn». Han konstruerte også P-38 Lightning, F-104 Starfighter og U-2.

Etter at Sovjet skjøt ned Gary Powers U-2 i 1960, begynte Johnson å utvikle et fly som skulle fly nesten fem tusen meter høyere og fem ganger raskere enn U-2, og fremdeles være i stand til å fotografere registreringsnummeret på bilen din. Men med en fart på over 3.700 km/t ville skape intens varme på flyets overflate. Lockheeds ingeniører brukte en titanlegering på over 90 % av SR-71. Dette krevde spesielt verktøy og produksjonsprosedyrer når 40 fly skulle bygges for hånd. Spesielt varmebestandig drivstoff, olje, og hydraulikkvæsker, som skulle fungere i 85.000 fot og høyere, måtte også utvikles.

I 1962 ble den første vellykkede test-flygningen med «Blackbird» gjennomført. I 1966, det samme året jeg ble uteksaminert fra high school, begynte Luftforsvaret å fly operative SR-71 oppdrag. Jeg kom til programmet i 1983 med en sterling rekord, og en anbefaling fra min sjef. Jeg fullførte en ukas langt intervju, og møter Walter, min arbeidskollega for de neste fire årene. Jeg fleipet med at hvis vi noen gang skulle bli skutt ned og tatt til fange, så var han spion, og jeg var bare «sjåføren».

Vi trente i et år, fløy fra Beale AFB i California, Kadena Airbase i Okinawa, og RAF Mildenhall i England. På et typisk treningsoppdrag, tok vi av fra base i nærheten av Sacramento, luft-tanket over Nevada, akselererte inn i Montana, fikk høy mach over Colorado, så høyresving over New Mexico, raste over Los Angeles Basin, så opp vestkysten, til høyre ved Seattle, og deretter tilbake til Beale. Total flytid, to timer og 40 minutter.

En dag, høyt over Arizona, hørte vi på

FAKTA

Typebetegnelse: Lockheed SR-71 Blackbird

Topp hastighet: 3 540 km/h

Maks høyde: ca 85.000 fot

Operativ fra: 1966

Tatt ut av tjeneste: 1998

Lengde: 33 m

Vingspenn: 17 m

Enhetskostnad: 33 millioner US dollar i 1966

Konstruktør: Clarence L. Johnson

Test av motoren Pratt & Whitney J58 som SR 71 hadde to av.

SR 71 fremtidsvisjon da den fløy for første gang i 1966.

SR 71 full speed i nattet mørket.

SR 71 Inflight et sted i verden.

SR-71 er et fantastisk skue!

radiotrafikken fra alle «kjedelige» fly under oss. Først spurte en Cessna-pilot flygelederne om sin såkalte bakkehastighet. «167 km/t» svarte Air Traffic Controller (ATC). Til vår overraskelse kom en marineblå F-18 Hornet på radioen og spurte om bakkehastighet. Jeg visste nøyaktig hva han gjorde. Selvfølgelig hadde han en bakkehastighetsmåler i sin cockpit, men han ønsket å la alle amatørerne få vite hva skikkelig hastighet var! «Dusty 52», vi har deg på 1020 km/t på bakken», svarte ATCen. Situasjonen var for moden! Jeg hørte et klikk på Walters mikrofonknapp i baksetet. Med sin mest uskyldige stemme, spurte Walter kontrolleren om en bakkehastighet fra 81.000 fot, relativt høyt over kontrollert luftrom. Med kjølig og profesjonell stemme, svarte kontrolleren, « Aspen 20 - jeg har deg

på 3226 km/t bakkehastighet». «Vi hørte ikke flere forespørsler om bakkehastighet på den turen!

SR- 71 var et dyrt fly for å operere. Den mest betydelige kostnaden var tankflystøtte. I 1990, konfrontert med budsjettnedskjæringer, pensjonerte Luftforsvaret «Blackbird'en». Da hadde den fløyet fra nesten 4000 fiendtlige raketter, og helt uten en ripe fra fiendtlig ild. På hennes siste flytur, til Smithsonian National Air and Space Museum, fløy den fra Los Angeles til Washington på 64 minutter, et gjennomsnitt på 2145 km/t! Den satt fire fartsrekorder.

SR- 71 har overlevd seks presidenter, beskyttet USA i et kvart århundre. Ukjent for det fleste, har dette råskinnet av et fly, fløyet over Nord-Vietnam, Kina, Nord-Korea, Midtøsten, Sør -Afrika, Cuba, Nicaragua,

Iran, Libya, og Falklandsøyene. På ukentlig basis, har SR-71 holdt vakt over alle sovjetiske atomubåter og mobile rakettområder og troppeforflytninger. Dette var en viktig faktor i å vinne den kalde krigen.

Jeg er stolt over å si at jeg har fløyet 500 timer i dette flyet. Jeg kjente henne godt. Hun var fremragende, med sitt supersoniske boom tok hun oss gjennom fiendens bakgårder helt ustraffet. Hun beseiret enhver rakett, fløy ifra alle MiG'er, og brakte oss alltid hjem. I de første 100 årene av vår flyhistorie, var ingen fly mer bemerkelsesverdig!

Jeg elsker denne maskinen!

Major Brian Shul

GEORGIA OG ARMENIA BER OM MER NATO-STØTTE

Spørsmålet om NATO-medlemsskap for Georgia nærmer seg en avgjørelse i år. På toppmøtet i Cardiff i september kan det vedtas en Membership Action Plan (MAP). Også Armenia ønsker å nærmere seg NATO.

TEKST OG FOTO: TOR HUSBY

Georgias MAP-status var opprinnelig vedtatt på NATO-møtet i Bucuresti i 2008, men krigen mellom Russland og Georgia samme år og det høye korrupsjonsnivået i landet plasserte spørsmålet i fryseboksen. En MAP lister opp hvilke konkrete skritt som et aspirerende medlemsland må ta før det kan bli opptatt i forsvarsalliansen.

- Det er ingen tvil om at Georgia har et sterkt ønske om å komme inn i NATO-varmen, spesielt sett på bakgrunn av Ukrainakrisen. Befolkningen er meget vestorientert og ser på seg selv som europeere. 70-80 prosent av velgerne ønsker NATO-medlemskap. I 2014 har Georgia den 5. største troppekontingenten i Afghanistan med 1.600 mann. Men Georgias bidrag er det aller største bedømt etter folketallet på ca. 4,4 millioner. Georgia har den georgisk-ortodokse religionen og i århundrer har georgierne sloss mot mongoler, persere og tyrkere oppe i de kaukasiske fjellene, forklarer oberstløytnant Svein Amundsen.

NATOS LIAISONKONTOR

Oberstløytnanten var inntil i fjor assisterende forsvarsattache i Berlin. Fra i høst har han sittet som sivil senior rådgiver og eneste norske i NATOs liaisonkontor i Georgias hovedstad Tbilisi. Liaisonkontoret har også rådgivere fra USA, Litauen, Polen, Tsjekkia og Tyskland. Alle er utsendinger fra NATOs internasjonale stab fra NATO-hovedkvarteret i Bryssel. I tillegg dekker kontoret Armenia og Aserbajdsjan. Men det er Georgia liaisonkontoret har den overordnede avtalen med.

På Cardiff-toppmøtet er det opp til NATO å avgjøre om de ønsker å starte MAP-prosessen igjen. Noe må iallfall Georgia tilbys – i det minste sterke positive politiske signaler. Hovedårsaken til at medlemsskapet har vært på vent er at NATO ikke ønsker å importere Sør-Ossetia og Abkazia-problemene inn i alliansen. Disse to provinsene ble annektert av Russland etter krigen i 2008. Russerne har plassert en infanteristyrke på rundt 10.000 mann der, bygger gjerder og setter opp et lyttesystem langs "den administrative grenselinjen" mot Georgia. Det sier seg selv at Russland er 100 prosent mot at Georgia går inn i NATO slik at alliansen får et fotfeste på Russlands sørgrense.

Georgia har fortsatt verneplikt, men vurderer å gå over til vervede innen 2017. Hæren er på 27.000 mann og målet er å få

NATO-rådgiver Svein Amundsen, med røtter fra Lakselv i Finnmark, har hendene fulle i Georgia og Armenia. Han møter fortsatt mye sympati som følge av Nansens humanitære innsats etter 1. verdenskrig.

den opp i 37.000 mann. Luftforsvaret er integrert i hæren. Man har ingen marine, men en kystvakt i Svartehavet. I løpet av året sender landet bidrag til operasjonene i Den sentralafrikanske republikk. Fra 2015 skal Georgia delta i NATOs reaksjonsstyrke (NRF).

- De har mange flinke offiserer og ærgjerrige planer. Det skorter imidlertid litt på gjennomføringsevnen, som nok er en arv fra Sovjettiden da alle ordrer kom fra Moskva. NATOs liaisonkontor prøver å hjelpe Georgia på mange måter. Vi jobber bl.a. på det strategiske nivå mot i første rekke forsvarsdepartementet, men også

andre departementer, pluss på mange lavere nivåer.

KORRUPSJONEN

Liaisonkontoret støtter Georgias og Armenias arbeid med å få bukt med korrupsjonen i forsvarssektoren. Transparency International har anslått at korrupsjonen globalt sluker 20 prosent av forsvarsbudsjettene.

- Konkret prøver vi bl.a. å skolere georgiere og armenere på at de må ha rene linjer for innkjøp av militært materiell. Den samme siktepunktet må de ha innen utdanningen på verdier og holdninger som skal

virke forebyggende når det gjelder å bygge integritet, sier Svein Amundsen.

Han fremhever at mange NATO-land ikke har kjørt såkalt self-assessment prosesser for å skape en oversikt over egen korrupsjon i militær sektor. Blant dem er store medlemsland som Frankrike, Storbritannia, Italia, Spania og Tyrkia. Men Norge var blant de første som gjennomførte dette. Det samme har bl.a. Polen og flere andre NATO-land gjort.

Georgia har hatt en positiv politisk utvikling på mange måter. To valg har vært avviklet og de har fått godkjenningssempel av EU og andre internasjonale organer. President Saakashvili gjorde en god jobb med å fjerne korrupsjonen i politiet, men rørte ikke uvesenet på toppnivået. Før å få parlamentarikerne på større avstand fra presidentpalasset og mindre innsikt flyttet han parlamentet og alle parlamentarikerne 250 km unna hovedstaden. Med ordsminke ble flyttingen forsøkt kamuflert som distriktsutvikling. Parlamentet skal imidlertid flyttes tilbake til Tbilisi igjen. Av frykt for å bli arrestert for korrupsjon flyktet Saakashvili fra embedet fire dager før etterfølgeren Margevelashvili skulle overta i 2013.

I tillegg til å hjelpe til mot korrupsjons-ondet har NATO igangsatt et Professional Development Program der målet er å utvikle kompetanse på en del områder. Norge er led-

ende når det gjelder å bidra med Human Resource Management. NATO støtter også landene i cyberforsvar og DEEP-prosjektet – Defence Enhancement Education Program – på det militære området.

ARMENIA ØNSKER NATO-STØTTE

Armenia har bedt om mer støtte fra NATO. Putin har i høst overført betydelige russiske styrker til landet og Armenia har havnet i en vanskelig stilling. I september ble president Sarkisyan mer eller mindre tvunget til å bli med i Putins Tollunion under et besøk i Moskva. Armenias grenser til Tyrkia og Azerbajdsjan er stengt, men er åpen til Georgia og Iran. Forholdet til Azerbajdsjan er spendt som følge av Nagorno Karabakh-problemet. Området ble i Sovjettiden tatt fra det gresk-ortodokse Armenia av Sovjetunionen og gitt til det muslimske Azerbajdsjan, selv om det var armensk. Det er en våpenhvileavtale med Azerbajdsjan.

At våpenhvilen ikke virker hver dag fikk Svein Amundsen og en kollega fra liaisonkontoret merke på kroppen under en kjøretur mot hovedstaden Jerevan i høst. Plutselig ble de dirigert fra hovedveien inn i en lang omkjøring opp i smale fjellveier. Da de forsinket kom til møtet med viseforsvarsministeren fikk de vite grunnen: Tidligere samme dag hadde det vært 57 skyteepisoder på hovedveien der soldater fra Azerbajdsjan var innblandet. 14 dager før ble en drept og

en hardt skadet. Da ble det brukt 12,7 mm mitraljøser.

Men bortsett fra denne episoden er det spennende for en norsk rådgiver å tjenestegjøre i Kaukasus. Georgia ble i Sovjettiden omtalt som Russlands "Frankrike" der vin og mat var på høyt nivå. Dette gjelder fortsatt. Området har spennende natur med fjell opp i 5.000 meter høyde. Nansen er folkehelt i Armenia på grunn av hans humanitære innsats etter den 1. Verdenskrig. Nansenpasset glemmes ikke. I Jerevan står det en statue av ham. Men det stanser ikke der. Da et jord-skjelv jevnet Spitak med jorden i desember 1988 ble et sykehus bygget opp med norsk hjelp. Det fikk navnet Nansensykehuset. På 25-årsdagen nedla jeg blomster på minnesmerket. Det er med andre ord lett å være nordmann i Armenia, slår han fast.

Han har et hjertesukk til sist:

-Til tross for at jeg er sendt av Norge til en diplomatisk misjon og er i et land som fortsatt er i krig med nabolandet Azerbajdsjan (kun våpenhvile fra 1994) er Utenriksdepartementet av den oppfatning at jeg ikke har behov for diplomatisk pass. Dette ville betydd immunitet i Armenia, fremholder han.

Markedets mest knallfantastiske bilforsikring!

Det å skaffe seg bil behøver ikke bli så veldig dyrt. Som BFO-medlem under 30 år får du opptil 32 % rabatt på bilforsikringen.

Sjekk pris og bestill bilforsikring enkelt på **03100** og les mer på **gjensidige.no/ysknallstart**

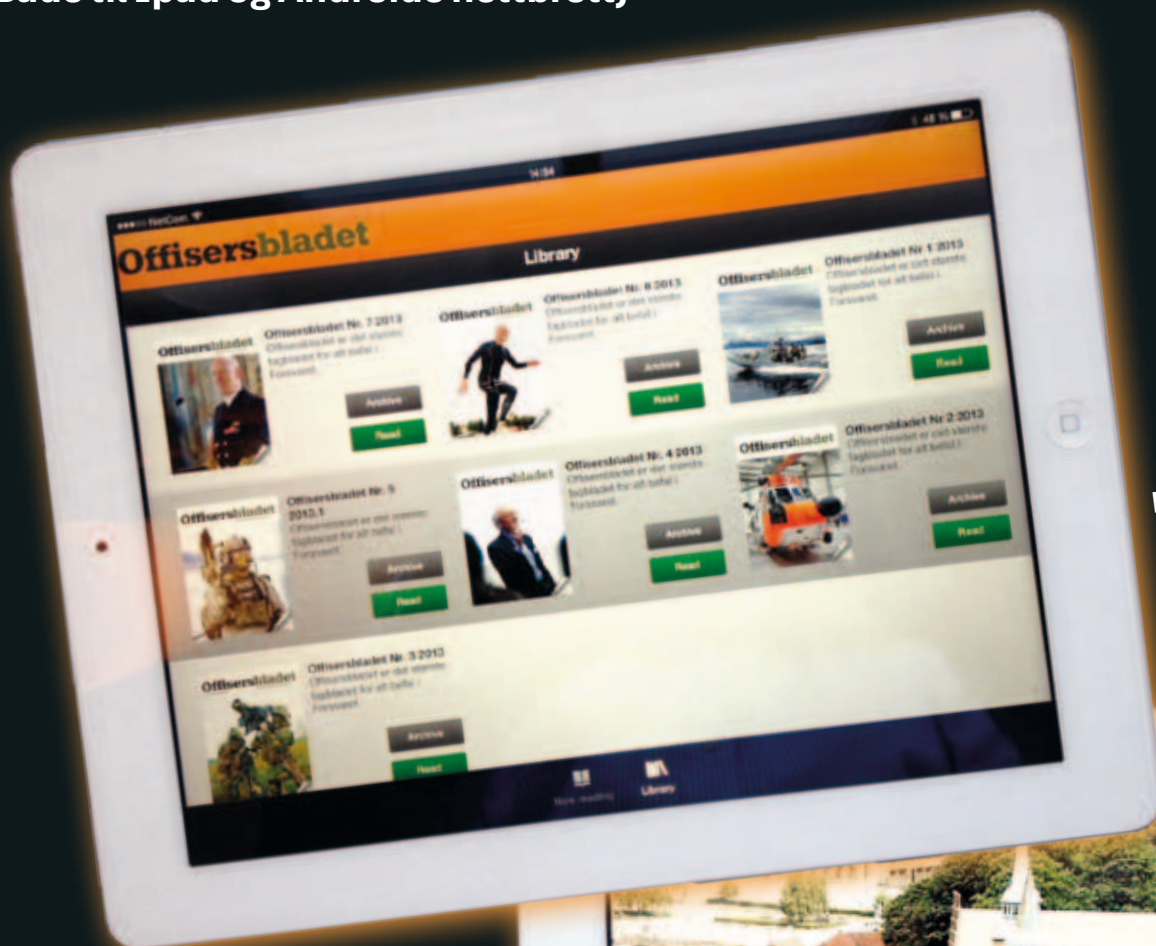

Offisersbladets app!

Last ned Offisersbladet-appen til ditt nettbrett nå – få en annerledes leseopplevelse!

(Både til Ipad og Androide nettbrett)

**Last ned utgavene
og du har ditt eget
Offisersbladet-bibliotek.**

**Fremragende bildekvalitet
på lesebrett-utgaven, og
tekstspalter du selv drar
opp med fingeren.**

Av John Berg
Forsvarsanalytiker

RUSSENE MODERNISERER - DEL 1

Etter en rekke "false starts" ser det ut til at Russlands flyvåpen nå er på vei inn i en modernisering, skriver Piotr Butowski i Combat Aircraft. (Spaltered. har tilføyd supplerende informasjon i parentes.) I forsvarrets samlede budsjettplan for 2011-20 er det satt av 20.000 milliarder rubler (US \$ 620 milliarder) til nytt materiell, vel og merke på papiret. Ca. en fjerdedel av dette skal gå til flyvåpenet. Den statlige organisasjonen UAC (United Aircraft Corporation) skal etter planene levere 803 fly i 2013-20. Det fremgår ikke om alle disse skal til flyvåpenet eller om noen skal til marinens og hærens flystyrker. (Marinens flystyrker er i senere år betydelig redusert ved at fly er overført til flyvåpenet, mens hæren vesentligst har helikoptre.)

I siste to år har flyvåpenet mottatt blant annet 33 Yak-130 avanserte trenings-/lette angrepsfly, 20 Sukhoi Su-35S (siste, betydelig oppgraderte versjon av jageren Su-27 NATO-bet. "Flanker"), og 16 Su-30SM og fire Su-30 M2 "Flanker". Av den nye, langtrekkende strike versjonen av "Flanker", Su-34 "Fullback" (som nå erstatter velkjente Su-24 "Fencer")

Su 34 Fullback.

mottok flyvåpenet 24. Plantallet for "Fullback" frem til 2020 er 129 fly.

De strategiske flystyrkenes Tupolev Tu-160 "Blackjack" og Tu-95MS "Bear", og mellom-distanse Tu-22M3 "Backfire", er nå moderniserte og fører nye missiler. "Blackjack" og "Bear" flyene fører supersoniske Kh-101/ Kh-102 missiler med en rekkevidde som oppgis til 4.500 km. (Disse tre flytypene, spesielt "Blackjack" og "Bear", flyr som kjent tidvis langs Norskekysten, slik de gjorde under den kalde krigen, men "Blackjack"- og "Bear"-ene har i dag hjemmebase på Engels flystasjon som ligger et godt stykke sørøst for Moskva, nesten ved grensen til Kazakhstan.) Det har foreligget omfattende planer for oppdatering av disse flyene, men alt ser nå ut til å være satt på vent frem mot 2020.

Tupolev PAK DA.

Russernes nye langtrekkende bombefly PAK DA (som ikke må forveksles med den nye jageren PAK FA) ble i hovedtrekk godkjent i fjor vår. Fullskala utvikling ventes startet i 2014. Tupolevs interne betegnelse er "izdeliye 80" ("Blackjack" var i sin tid "izdeliye 70"). En prototype ventes ferdig i 2019-20. I følge sjefen for flyvåpenet, general Viktor Bondarev, blir PAK DA et stealthy (vanskelig synlig på radar) men underlyds fly, mens Tupolev-sjef Alexander Bobryshev sier at flyet blir en helt ny konstruksjon. Tupolev har tidligere gjort forarbeider for to "flyvende vinge" konstruksjoner, en sivil og en militær, lignende USAs stealthy bombefly B-2A Spirit. Trolig legges hovedvekten på at PAK DA skal kunne føre meget moderne våpen, blant annet hyper-soniske missiler. Flytypen vil erstatte "Blackjack" og "Bear", mens det ikke synes å eksistere planer for noen direkte erstatning for "Backfire".

Sukhoi PAK FA.

Av jageren PAK FA Sukhoi T-50 finnes det nå fem prototyper. T-50-3 er den første med den nye N036 Byalka radaren, men uten side-antennene flyet åpenbart skal ha. Disse er på plass på T-50-5. Ytterligere fire prototyper er under bygging. Et dokument som er lekket fra Komsomolsk-na-Amur fabrikken indikerer at jiggene for prototypene etter T-50-6-1 endres, noe som indikerer vesentlige skrogmodifikasjoner på de senere flyene. Det er også enkelte indikasjoner på forsinkelser. Butowski karakteriserer plantallet på 60 PAK FA produksjonsfly i 2016-20 som urealistisk.

En indikasjon ligger kanskje også i den russiske ordren på 30 fly av "Flanker"-versjonen Su-30SM 23. mars 2012, doblet til 60 12. desember samme år og med ytterligere 30 på venteliste. Su-30SM er en "russifisert" eksportversjons Su-30MKI (M står her for oppgradert og K for eksport, mens I står både for produksjon hos Irkut i Irkutsk og eksport til India. Tilsvarende står MKK for produksjon i Komsomolsk-na-Amur for eksport til Kina.) En indikasjon ligger vel også i at russerne i

august bestilte 48 Su-35S, også i utgangspunktet en eksportversjon av "Flanker", og at ytterligere en ordre på 48 ventes. Med anskaffelse av både Su-30SM, som finnes i to-seters versjon med de fordeler det gir, og den mer avanserte Su-35S, opprettholder russerne produksjon og arbeidsplasser både i Irkutsk og Komsomolsk-na-Amur. Flyfabrikkene er største arbeidsgiver i begge disse byene. (Produksjonen av den ovenfor nevnte "Flanker"-versjonen Su-34 "Fullback" foregår i Novosibirsk.)

Et nærstøttefly, foreløpig kjent som Sukhoi PSSh, har en usikker fremtid. (USA vil som kjent nå etter alt å dømme skrape sine A-10 nærstøttefly, grunnet budsjettreduksjoner.) PSSh blir eventuelt en gjennomgripende videreutvikling av Su-25UBM "Frogfoot" som produseres i Ulan-Ude. Flyvirkomheten her er ikke avhengig av flere "Froskefotter" eller en etterfølger fordi produksjonen av helikoptrene Mil Mi-8 og Mi-17 (oppgradert Mi-8) "Hip" går

Tsjekkisk Mi 17.

for fullt. (Blant annet betaler USA for over 60 Mi-17 til de afghanske flystyrkene. I skrivende øyeblikk er det ikke kjent om Krim-krisen vil påvirke denne finansieringen.)

En lett jager, kjent som LMFS, har også en usikker fremtid. LMFS kan eventuelt bli basert på Mig E-721 prosjektet. LMFS kan kanskje komme til å utkonkurrere PAK FA grunnet vesentlig lavere kostnader, noe som også vil gi fordeler på eksportmarkedet. Men dette kan bli vanskelig fordi India er tungt inne (med sårt tiltrengte US \$ 32 milliarder) i utvikling av en felles PAK FA versjon kjent som FGFA/PMI. Det virker derfor mest sannsynlig at LMFS termineres til fordel for nye versjoner av Mig-29 "Fulcrum". En ordre på "opptil" 37 er den nye "Fulcrum" versjonen Mig-35S er imidlertid satt på vent til 2016. Som en interimløsning bestilles 16 Mig-29SMT med opsjon på 20.

Tsjekkisk Mi 17.

(Det som foreligger av forholdsvis fersk informasjon i andre kilder viser at det russiske flyvåpenet i dag har hovedtyngden av infrastrukturen i Ser-Vest. På Kola- halvøya synes bare flystasjonene Monchegorsk og Olenegorsk å være aktive, sammen med marinens flystasjoner Severomorsk 1 og 3. Hæren har en del helikoptre i Alakurti. Del 2 fra Butowskis analyse, omhandlende bl.a. kamphelikoptre og luftmobilitet, kommer i neste utgave av Offisersbladet). (Piotr Butowski, Combat Aircraft Monthly feb 2014)

NFF grunnlagt 1963

NFF Norsk Flytteforbund

A-B Flyttebyrå

Bjørghaug, 7750 Namdalseid
Tel 74279115
Faks 74279116
post@ab-flyttebyra.no
www.ab-flyttebyra.no

H. Konglevoll Transport AS

Jordalsvegen 42,
5105 Eidsvåg i Bergen
Tel 55259800
Faks 55259898
post@hkonglevoll.no
www.hkonglevoll.no

Hasselberg Transport AS

Håndverkervn 8, 9018 Tromsø
Tel 77633333
Faks 77635558
firmapost@hasselberg.no
www.hasselberg.no

Håkull AS

Stokkamyrveien 22, 4313 Sandnes
Tel 51636060
Faks 5163 6050
flytting@haakull.no
www.haakull.no

Kongstein Transport AS

Thranesgt 2, 3187 Horten
Tel 33041128
Faks 33043324
post@kongstein.no
www.kongstein.no

Kristiania Visergutkontor AS

Verkseier Furulundsv 21, 0668 Oslo
Tel 22151555
Faks 22151563
visergut@kvk.no
www.kvk.no

Kaarvands Transport

Brøttemv. 147, 7072 Heimdal
Tel 72889500
Faks 72889501
o-kaarv@online.no

Rekdal Transport AS

Breivika Industriv. 41, 6018 Ålesund
Tel 70117900
Faks 70117901
post@rekdal-transport.no
www.rekdaltransport.no

Skullerud Flyttebyrå AS

Hannestadvn 7, 1617 Fredrikstad
Tel 69392000
Faks 69397340
Firmapost@skflytte.no
www.skflytte.no

H K Solberg AS Transport

Boks 4033, 4689 Kristiansand
Tel 38044111
Faks 38044315
post@hk-solberg.no
www.hk-solberg.no

Svenn's Transport AS

Bodøterminalen, 8001 Bodø
Tel 75578980
Faks 75578981
info@svenn.no
www.svenn.no

Vinjes Transport AS

Østre Rosten 98 B, 7075 Tiller
Tel 72900900
Faks 72900939
flytting@vinjes.no
www.vinjes.no

Adams Express

Filipstadveien 2, 0250 Oslo
Tel 23011450
Faks 23011451
oslo@adamsexpress.no
www.adamsexpress.no

Adams Express Stavanger

Dusavikveien 21, 4007 Stavanger
Tel 51523275
Faks 51524907
stavanger@adamsexpress.no
www.adamsexpress.no

Adams Express Bergen, Konglevoll

Jordalsvegen 37, 5105 Eidsvåg i Åsane
Tel 55259800
Faks 55259898
bergen@adamsexpress.no
www.adamsexpress.no

**FLYTTING ER EN TILLITSSAK
– SE ETTER NFF LOGOEN**

NFF Norsk Flytteforbund
– Når kvalitet og service teller

www.flytteforbund.no

NO COMPROMISE

100% LEAD-FREE AMMUNITION

Nammo strives to eliminate risk on and off the battlefield. Designed for maximum performance and reliability, our high precision, 100 percent lead-free ammunition eliminates the potential risk of groundwater contamination. Our proven, reliable and clean ammunition is free from toxic materials and does not expose the user to harmful lead gases.

nammo

SECURING THE FUTURE